

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

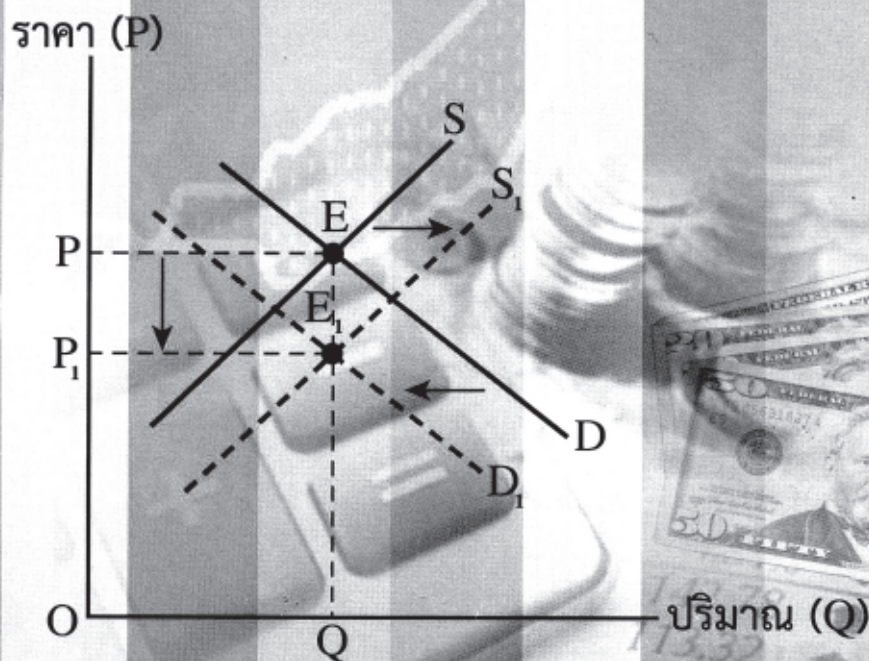
60120

การสอนเสริมครั้งที่ 3

เอกสารประกอบการเรียน

หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1

Principles of Economics

สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารโสตทัศนศึกษา หลักสูตรศาสตร์เบื้องต้น การสอนเสริมครั้งที่ 3
จัดทำเพื่อเป็นบริการแก่นักศึกษาในการสอนเสริม

จัดทำต้นฉบับ : คณะกรรมการกลุ่มปรับปรุงชุดวิชาหลักสูตรศาสตร์เบื้องต้น

บรรณาธิการ/ออกแบบ : หน่วยผลิตสื่อสอนเสริม ศูนย์โสตทัศนศึกษา
สำนักเทคโนโลยีการศึกษา

จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พิมพ์ครั้งที่ 55 ภาค 2/2556 ปรับปรุง

แผนการสอนเสริม

ครั้งที่ 3

ชุดวิชา 60120 หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

รายชื่อหน่วยที่สอนเสริม

- หน่วยที่ 11 การคลังและนโยบายการคลัง
- หน่วยที่ 12 การเงินและนโยบายการเงิน
- หน่วยที่ 13 เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
- หน่วยที่ 14 การค้าและการเงินระหว่างประเทศ

ประเด็น

1. การคลังและนโยบายการคลัง
 - 1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการคลังและนโยบายการคลัง
 - 1.2 ผลของการใช้นโยบายการคลังและหลักการใช้เครื่องมือของนโยบายการคลัง
 - 1.3 นโยบายการคลังและการพัฒนาเศรษฐกิจไทย
2. การเงินและนโยบายการเงิน
 - 2.1 บทบาทของเงิน ปริมาณเงินและความต้องการถือเงิน
 - 2.2 ตลาดการเงินและสถาบันการเงิน
 - 2.3 นโยบายการเงิน
3. เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
 - 3.1 เงินเฟ้อและเงินฝืด
 - 3.2 การว่างงาน
 - 3.3 วัฏจักรธุรกิจ
4. การค้าและการเงินระหว่างประเทศ
 - 4.1 การค้าระหว่างประเทศ
 - 4.2 การเงินระหว่างประเทศ

แนวคิด

1. การคลังและนโยบายการคลัง คือ ธุรกรรมทางการเงินพร้อมทั้งแนวทางและเป้าหมายเกี่ยวกับรายจ่าย รายรับ และหนี้ของภาครัฐ มีขอบเขตครอบคลุมงานการคลังของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นๆของภาครัฐ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและเมืองสำคัญประกอบสำคัญ คือ รายจ่ายของรัฐบาลประเภทต่างๆ รายรับของรัฐบาลทั้งในส่วนที่เป็นรายได้และไม่ใช่อายได้ รวมทั้งหนี้รัฐบาลทั้งที่เป็นการกู้ยืมภายในและภายนอกประเทศ

2. นโยบายการคลังและเครื่องมือหรือมาตรการของนโยบายการคลัง คือ แนวทางและวิธีการทางการคลังที่เกี่ยวข้องกับรายจ่ายและรายรับที่รัฐบาลใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายการคลังที่สำคัญคือนโยบายงบประมาณขาดดุล นโยบายงบประมาณเกินดุล และนโยบายงบประมาณสมดุล การดำเนินนโยบายการคลังจะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ แตกต่างกันตามภาวะและปัญหาเศรษฐกิจ และประเภทของเครื่องมือของนโยบายการคลัง ทั้งนี้การใช้เครื่องมือของนโยบายการคลังควรต้องดำเนินการภายใต้หลักการที่เหมาะสม

3. นโยบายการคลังของไทยมีบทบาททั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ และมีบทบาทในด้านต่างๆ ทั้งต่อภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ประชาชน และระบบเศรษฐกิจโดยรวม นโยบายการคลังและการใช้เครื่องมือของนโยบายการคลังของประเทศไทยได้ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ และถูกกำหนดโดยแผนพัฒนาประเทศ ภาวะและปัญหาเศรษฐกิจ นโยบายการบริหารของรัฐบาลแต่ละยุค ผลกระทบจากนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา ผลกระทบจากภัยพิบัติ ตลอดจนผลกระทบจากต่างประเทศ

4. เงินคือสิ่งที่ทุกคนในสังคมนั้นยอมรับ เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและการชำระหนี้ และความต้องการถือเงินหรืออุปสงค์สำหรับเงินหมายถึงความต้องการถือเงินเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายประจำวันเพื่อเหตุฉุกเฉินและเพื่อเก็งกำไร และปริมาณเงินหรืออุปทานของเงินหมายถึง ปริมาณเงินที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจ

5. ตลาดการเงิน ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้มีการโอนเงินจากผู้ออมไปยังผู้ลงทุน โดยมีสถาบันการเงินทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ขอกู้และผู้ให้กู้ สถาบันการเงินที่สำคัญมากในตลาดการเงิน ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์และธนาคารกลาง นอกจากนี้ยังประกอบด้วยสถาบันที่เป็นธนาคารและไม่ใช่อาคารซึ่งมีชื่อเรียกต่างๆ กัน ตามหน้าที่และวัตถุประสงค์ของสถาบันนั้นๆ

6. นโยบายการเงิน หมายถึง การกำหนดมาตรการต่างๆ ของธนาคารกลาง เพื่อควบคุมปริมาณเงินและสินเชื่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่ต้องการ

7. เงินเฟ้อ หมายถึง ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการภายในประเทศโดยทั่วไปสูงขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง ขณะที่ เงินฝืด หมายถึง ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการภายในประเทศโดยทั่วไปลดลงอย่างต่อเนื่อง และหากระบบเศรษฐกิจประสบปัญหาเงินเฟ้ออย่างรุนแรงซึ่งดูได้จาก การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาหรือ

อัตราเงินเฟ้อมีค่าสูงขึ้นมากหรือภาวะเศรษฐกิจประสบปัญหาเงินฝืด อัตราเงินเฟ้อมีค่าติดลบ แสดงว่าระบบเศรษฐกิจนั้นกำลังประสบปัญหาขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

8. การว่างงาน หมายถึงภาวะที่บุคคลอยู่ในวัยทำงานพร้อมที่จะทำงาน ต้องการงานแต่ไม่สามารถหางานทำได้ ซึ่งมีอัตราการว่างงานเป็นดัชนีชี้วัดภาวะการว่างงาน หากระบบเศรษฐกิจประสบปัญหาการว่างงาน อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นมาก แสดงให้เห็นว่าระบบเศรษฐกิจขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

9. วัฏจักรธุรกิจ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงขึ้นๆลงๆ ของระบบเศรษฐกิจหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยรวมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานซึ่งจะผกผันขึ้นลงสลับกันไปโดยวัฏจักรธุรกิจ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ช่วง ได้แก่ ช่วงเศรษฐกิจถดถอย ช่วงเศรษฐกิจฟื้นตัว ช่วงเศรษฐกิจขยายตัวและช่วงเศรษฐกิจหดตัว ซึ่งดูได้จากรายได้ประชาชาติ อัตราการว่างงาน และอัตราเงินเฟ้อ

10. การค้าระหว่างประเทศสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและทำให้ประชากรมีงานทำ การค้าระหว่างประเทศเกิดจากการที่แต่ละประเทศผลิตสินค้าที่มีความได้เปรียบในด้านต้นทุนเพื่อส่งออกแล้วนำเข้าสินค้าที่ไม่มีความได้เปรียบทางด้านการผลิต อุปสงค์และอุปทานในตลาดโลกกำหนดราคาสินค้าดุลยภาพ โดยนโยบายการค้าเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ได้

11. ผู้ประกอบการค้าระหว่างประเทศต้องแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดโดยกลไกอุปสงค์และอุปทาน แต่กลไกนี้แตกต่างกันในแต่ละประเทศ โดยขึ้นอยู่กับระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ประเทศใช้ การเคลื่อนไหวของกระแสเงินตราต่างประเทศของแต่ละประเทศบันทึกไว้ในบัญชีดุลการชำระเงิน ประเทศที่ขาดดุลการชำระเงิน ธนาคารกลางจะนำเงินสำรองระหว่างประเทศมาจำหน่าย หากเกินดุลการชำระเงิน เงินสำรองระหว่างประเทศจะเพิ่มขึ้น สำหรับประเทศไทย การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเป็นปัจจัยหลักที่กระทบสถานะดุลการชำระเงินของประเทศ

วัตถุประสงค์

หลังจากฟังการสรุปประเด็นต่างๆ ในส่วนของความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์และปัญหาทางเศรษฐศาสตร์แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการคลังและนโยบายการคลังได้
2. อธิบายผลของการใช้นโยบายการคลังและหลักการใช้เครื่องมือของนโยบายการคลังได้
3. อธิบายนโยบายการคลังและการพัฒนาเศรษฐกิจไทยได้
4. อธิบายบทบาทของเงิน ปริมาณเงินและความต้องการถือเงินได้
5. อธิบายบทบาทของตลาดการเงินและหน้าที่ของสถาบันการเงินต่างๆ ได้
6. อธิบายนโยบายการเงินได้
7. อธิบายความหมายและสาเหตุของเงินเฟ้อและเงินฝืดได้
8. วิเคราะห์ผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อและเงินฝืดได้
9. อธิบายสาเหตุ ผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาการว่างงานได้

10. อธิบายความหมายและลักษณะของวัฏจักรธุรกิจได้
11. อธิบายและวิเคราะห์การค้าระหว่างประเทศได้
12. อธิบายและวิเคราะห์การเงินระหว่างประเทศได้

กิจกรรมการสอนเสริม

1. ประเมินผลการสอนเสริมโดยใช้คำถามสั้นๆ 8 คำถาม
2. สรุปสาระสังเขปของประเด็นต่างๆ ในเอกสารโสตทัศน
3. เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการสอนเสริมซักถามปัญหา
4. ประเมินผลหลังสอนเสริมโดยใช้คำถามคู่ขนานที่ให้ไว้ตอนท้าย

การสอนเสริม

1. แบบประเมินผลก่อนและหลังการสอนเสริม
2. ชุดการสอนเสริม (สำหรับอาจารย์สอนเสริม)
3. เอกสารโสตทัศนประกอบการสอนเสริม
4. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้รับการสอนเสริม

การประเมินผล

1. สังเกตปฏิกิริยาและสีหน้าของผู้รับการสอนเสริม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมในการรับการสอนเสริม
3. ดูผลการตอบคำถามของผู้รับการสอนเสริมจากแบบประเมินเพื่อนำมาเปรียบเทียบหาความก้าวหน้า
4. ประเมินความคิดเห็นส่วนรวมของผู้เข้ารับการสอนเสริม
5. ประเมินผลการสอนด้วยตนเองจากแนวทางและรูปแบบที่กำหนด

แบบประเมินผลตนเองก่อนรับการสอนเสริม

ครั้งที่ 3

ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้สั้นๆ (โดยอาจสุ่มขึ้นมาตอบข้อละ 1 – 2 คน)

1. จงอธิบายความหมายของนโยบายการคลัง ประเภทและเครื่องมือของนโยบายการคลัง
2. จงอธิบายความหมาย คุณสมบัติ และหน้าที่ของเงิน
3. จงอธิบายความหมายและลักษณะเส้นกราฟของปริมาณเงินและความต้องการถือเงิน
4. จงอธิบายความหมายของนโยบายการเงิน ประเภทและเครื่องมือของนโยบายการเงิน
5. จงอธิบายความแตกต่างระหว่างเงินเฟ้อและเงินฝืด
6. จงอธิบายความหมายและช่วงของวัฏจักรธุรกิจ
7. สาเหตุที่เกิดการค้าระหว่างประเทศมีอะไรบ้าง จงอธิบาย
8. ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศคืออะไร ประกอบด้วยดุลอะไรบ้าง

ขอให้นักศึกษาตอบในที่ว่างข้างล่างนี้ แต่ไม่ควรใช้เวลาเกิน 10 นาที

1.

2.

3.

4.
.....
.....
.....
.....
.....

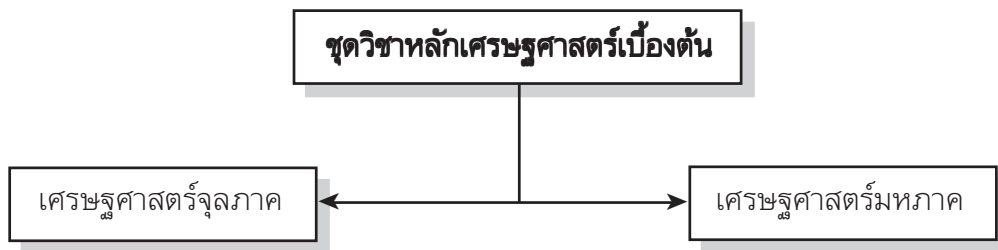
5.
.....
.....
.....
.....
.....

6.
.....
.....
.....
.....
.....

7.
.....
.....
.....
.....
.....

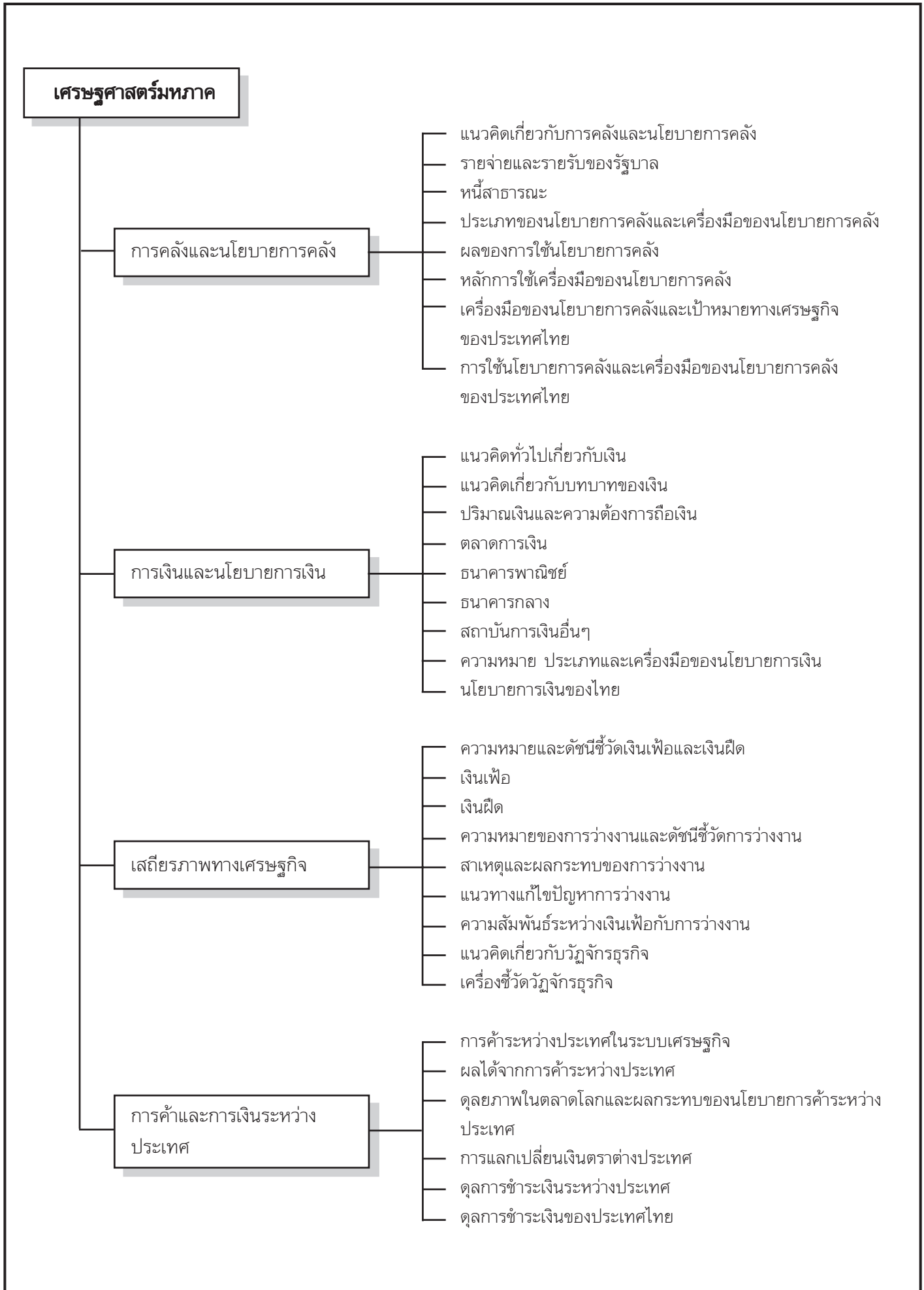
8.
.....
.....
.....
.....
.....

สไลด์ทัศน์ # 3.1

- อุปสงค์ อุปทาน และดุลยภาพตลาด (2)
- ทางเลือกในการบริโภค (3)
- การผลิตและต้นทุนการผลิต (4)
- ตลาดแข่งขันสมบูรณ์และตลาดผูกขาด (5)
- ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดและตลาดผู้ขาย
น้อยราย (6)
- ตลาดปัจจัยการผลิตและผลตอบแทน
ปัจจัยการผลิต (7)
- ประสิทธิภาพและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ (8)
- รายได้ประชาชาติและการวัดรายได้ประชาชาติ (9)
- ส่วนประกอบของรายได้ประชาชาติและการกำหนด
รายได้ประชาชาติดุลยภาพ (10)
- การคลังและนโยบายการคลัง (11)
- การเงินและนโยบายการเงิน (12)
- เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (13)
- การค้าและการเงินระหว่างประเทศ (14)
- การพัฒนาเศรษฐกิจ (15)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บเป็นตัวเลขของหน่วยในเอกสารการสอน

หน่วยที่ 11 การคลังและนโยบายการคลัง

สไลด์ทัศน์ # 11.1 ความหมายและขอบเขตของการคลังและนโยบายการคลัง

การคลัง (public finance) หมายถึง ธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวกับ รายจ่าย รายรับ และหนี้ของภาครัฐ

นโยบายการคลัง (fiscal policy) หมายถึง แนวทางและเป้าหมายในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินของรัฐบาลในด้านรายจ่าย รายรับ และการก่อหนี้

สไลด์ทัศน์ # 11.2 เป้าหมายของการคลังและนโยบายการคลัง

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการคลังและนโยบายการคลังเป็นสิ่งเดียวกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ
ดังนี้

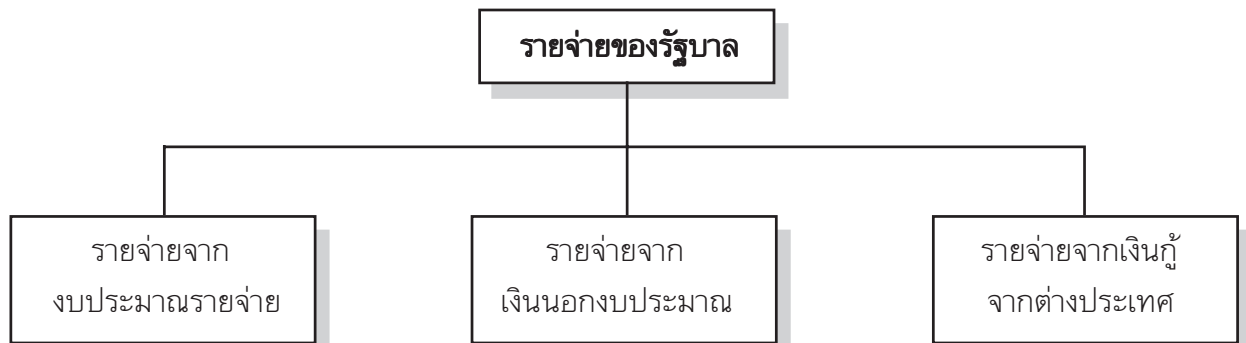
1. เพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth)
2. เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ (economic stability)
3. เพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ (economic equity) หรือเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้
และทรัพย์สินอย่างเป็นธรรม (equitable income distribution)
4. เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (economic efficiency)

ไฮทัทศน์ # 11.3 ความหมายและองค์ประกอบของรายจ่ายของรัฐบาล

รายจ่ายของรัฐบาล (government expenditures) หมายถึง จำนวนเงินหรือสิ่งที่มีมูลค่าเป็นตัวเงินที่รัฐบาลได้ใช้จ่ายไปเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาลและเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศผ่านโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละช่วงระยะเวลา เช่น ใน 1 ปีงบประมาณ เป็นต้น

องค์ประกอบของรายจ่ายของรัฐบาล

รายจ่ายของรัฐบาลแสดงถึงวงเงินสูงสุดที่ส่วนราชการจะเบิกจ่ายได้ภายในปีงบประมาณที่กำหนด ประกอบด้วยรายจ่ายจากงบประมาณรายจ่าย และรายจ่ายจากเงินนอกงบประมาณ สำหรับประเทศไทยได้แบ่งรายจ่ายของรัฐบาลเป็น 3 ส่วนคือ รายจ่ายจากงบประมาณรายจ่าย รายจ่ายจากเงินนอกงบประมาณ และรายจ่ายจากเงินกู้ต่างประเทศ

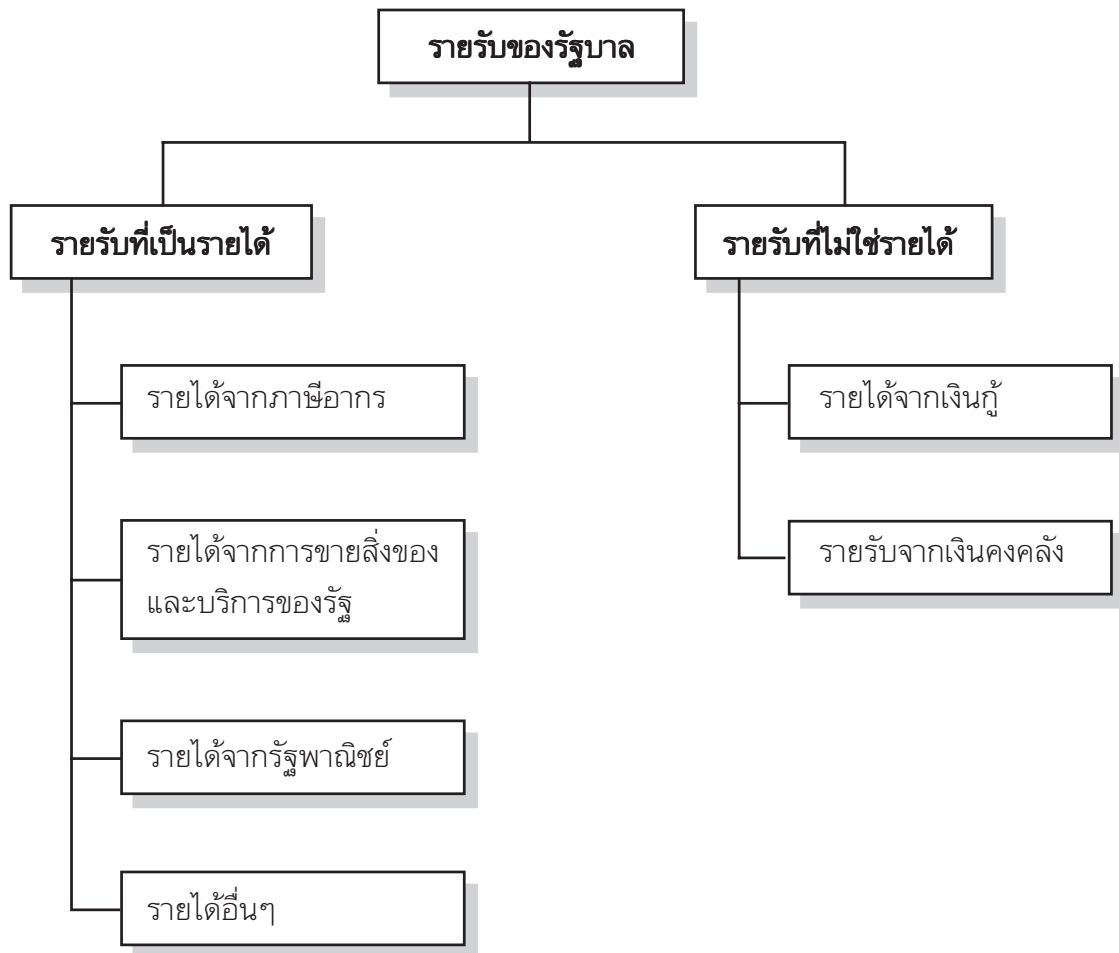

ภาพที่ 11.1 โครงสร้างของรายจ่ายของรัฐบาล

สไลด์ทัศน์ # 11.4 ความหมายและองค์ประกอบของรายรับของรัฐบาล

รายรับของรัฐบาล (government receipts) หมายถึง จำนวนเงินหรือสิ่งที่มีมูลค่าเป็นตัวเงินที่รัฐบาลได้รับจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาล รวมทั้งที่ได้รับจากการอุดหนุนและการกู้ยืมจากองค์กรภายในและภายนอกประเทศ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

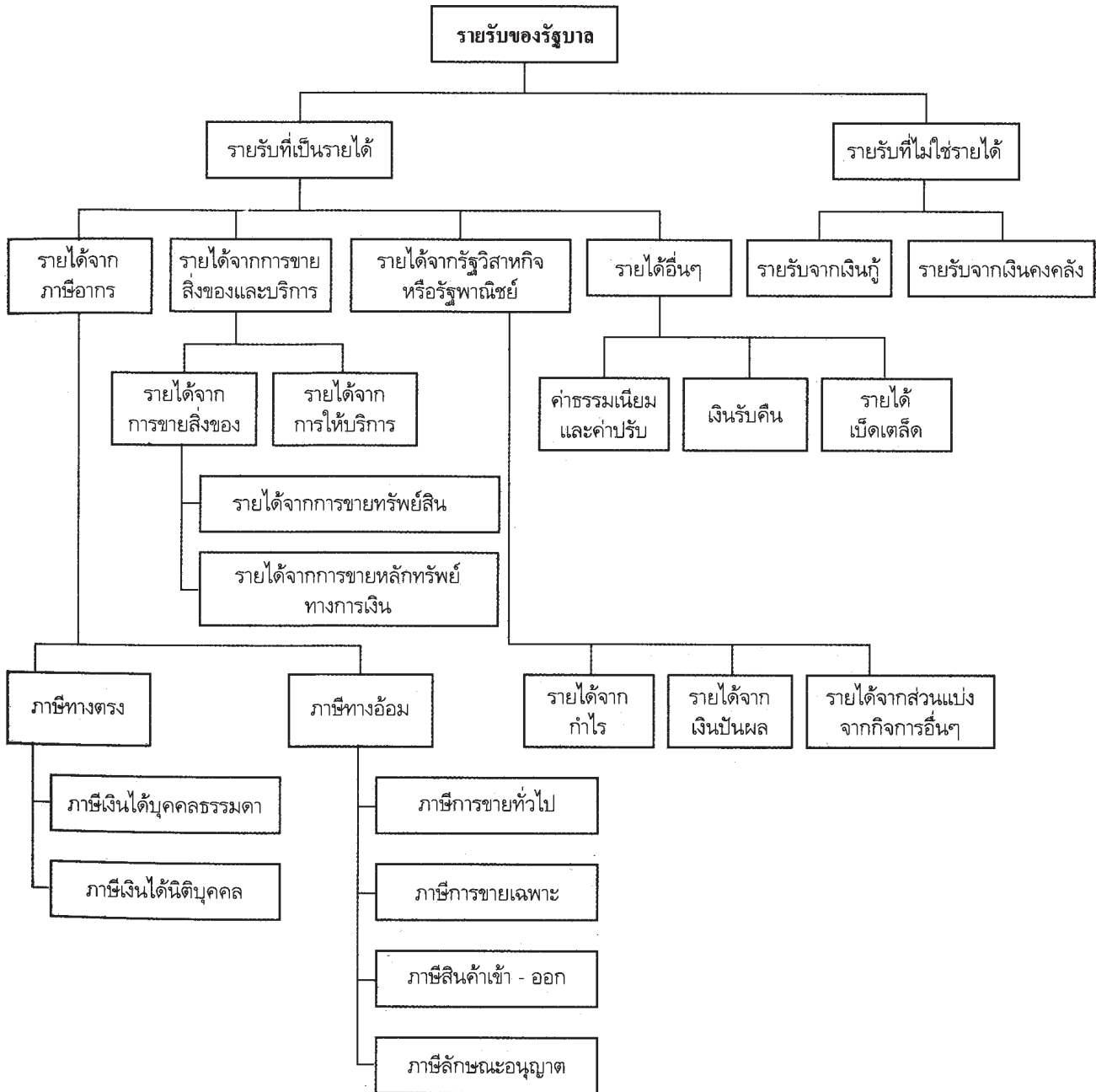
องค์ประกอบของรายรับของรัฐบาล แสดงดังภาพที่ 11.3

ภาพที่ 11.3 โครงสร้างรายรับของรัฐบาล

สไลด์ทัศน์ # 11.5 โครงสร้างรายรับของรัฐบาลของประเทศไทย

โครงสร้างรายรับของรัฐบาลของประเทศไทย ดังภาพที่ 11.5

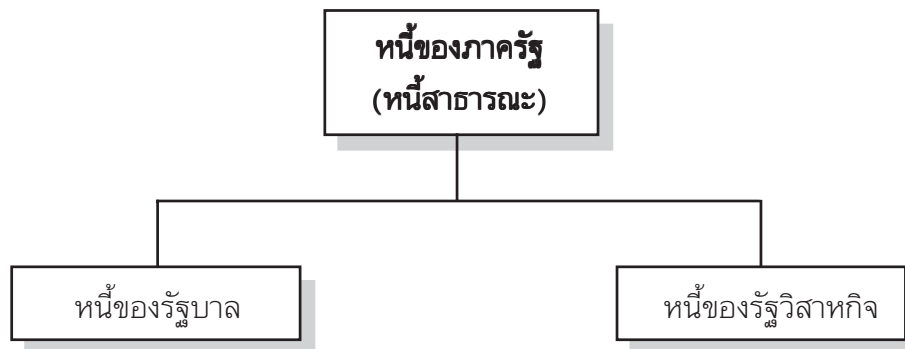
ภาพที่ 11.5 โครงสร้างรายรับของรัฐบาลของประเทศไทย

สไลด์ทัศน์ # 11.6 ความหมายของหนี้สาธารณะ

หนี้สาธารณะ (public debts) หมายถึงหนี้สินที่ภาครัฐทั้งที่เป็นรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นๆของภาครัฐได้ก่อขึ้นเพื่อนำมาใช้จ่ายในกิจการของภาครัฐ โดยมีภาระผูกพันว่าต้องจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อครบเวลาที่กำหนด

หนี้ของรัฐบาล (government debts) หมายถึงหนี้สินที่รัฐบาลก่อขึ้นเพื่อนำมาใช้จ่ายในกิจการของรัฐบาล โดยมีภาระผูกพันว่าต้องจ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อครบเวลาที่กำหนด

ในกรณีของประเทศไทย หนี้สินของภาครัฐประกอบด้วยสองส่วน คือ หนี้รัฐบาลและหนี้รัฐวิสาหกิจ ซึ่งเรียกรวมกันว่า หนี้สาธารณะ ดังสรุปเป็นโครงสร้างหนี้สาธารณะในภาพที่ 11.6

ภาพที่ 11.6 โครงสร้างหนี้สาธารณะ

สไลด์ทัศน์ # 11.7 วัตถุประสงค์ของการก่อหนี้สาธารณะ

ภาครัฐจำเป็นต้องกู้ยืมหรือก่อหนี้สินขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้จ่ายในกรณีต่างๆ ดังนี้

1. เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ สามารถแยกเป็น 2 วัตถุประสงค์หลัก คือ
 - 1) เพื่อใช้จ่ายในการลงทุน และ 2) เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
2. เพื่อใช้ในการรักษาระดับเงินสำรองระหว่างประเทศ
3. เพื่อใช้ในการบริหารงบประมาณ เป็นการก่อหนี้เพื่อใช้เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณในด้านต่างๆ ที่สำคัญคือ 1) การชดเชยงบประมาณที่ขาดดุล 2) การใช้จ่ายในกรณีฉุกเฉิน 3) การใช้หนี้เก่า และ 4) การปรับปรุงโครงสร้างหนี้

โลตทัศน์ # 11.8 ประเภทของหนี้สาธารณะ

การจำแนกประเภทของหนี้สาธารณะ

1. **การจำแนกหนี้สาธารณะตามระยะเวลาของการกู้** เป็นการจำแนกประเภทของหนี้สาธารณะตามระยะเวลาที่ต้องชำระคืน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ หนี้ระยะสั้น หนี้ระยะกลาง หนี้ระยะยาว
2. **การจำแนกหนี้สาธารณะตามแหล่งที่มาของเงินกู้** เป็นการจำแนกประเภทของหนี้สาธารณะตามแหล่งที่มาของเงินกู้ ซึ่งแบ่งเป็นหนี้ภายในประเทศและหนี้ภายนอกประเทศ
3. **การจำแนกหนี้สาธารณะตามลักษณะของการก่อหนี้** เป็นการจำแนกประเภทของหนี้สาธารณะตามลักษณะของผลทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการก่อหนี้ ซึ่งแบ่งเป็น หนี้ที่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

โลตทัศน์ # 11.9 ประเภทของนโยบายการคลัง

การจำแนกประเภทของนโยบายการคลัง กระทำได้หลายแนวทาง ได้แก่ การจำแนกตามขอบเขตของงานคลัง การจำแนกตามลักษณะการบริหารงบประมาณ การจำแนกตามลักษณะของความตั้งใจ และการจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการใช้นโยบายการคลัง

1. **การจำแนกประเภทของนโยบายการคลังตามขอบเขตของงานคลัง** เป็นการจำแนกตามองค์ประกอบหรือขอบเขตของงานคลัง ซึ่งจำแนกเป็นนโยบายด้านรายจ่าย นโยบายด้านรายได้ นโยบายด้านการกู้หนี้ และนโยบายด้านเงินคงคลัง

2. **การจำแนกประเภทของนโยบายการคลังตามลักษณะการบริหารงบประมาณ** แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.1) นโยบายการคลังภายใต้การบริหารงบประมาณแบบสมดุล (balanced budget)

2.2) นโยบายการคลังภายใต้การบริหารงานแบบไม่สมดุล (unbalanced budget)

ในกรณีที่ภาวะเศรษฐกิจกำลังขยายตัว หากภาครัฐมีความสามารถในการหารายได้โดยการจัดเก็บภาษีให้เป็นจำนวนมากและมากกว่ารายจ่าย ภาครัฐก็อาจจะบริหารงบประมาณแบบเกินดุล หรือเรียกว่าเป็นการใช้ **นโยบายการคลังแบบหดตัว** (contractionary fiscal policy) ในกรณีที่ภาวะเศรษฐกิจกำลังตกต่ำ หรือซบเซา และภาครัฐไม่สามารถจัดเก็บรายได้ ได้เพียงพอกับรายจ่ายในโครงการต่างๆ ภาครัฐก็ต้องบริหารงบประมาณแบบขาดดุล หรือเรียกว่าเป็นการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัว (expansionary fiscal policy)

3. **การจำแนกประเภทของนโยบายการคลังตามลักษณะของความตั้งใจ** แบ่งได้ 2 ประเภท คือ นโยบายการคลังแบบตั้งใจและนโยบายการคลังแบบไม่ตั้งใจ

4. **การจำแนกประเภทของนโยบายการคลังตามเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ** ได้แก่ นโยบายการคลังด้านรายจ่าย หรือด้านรายได้ หรือด้านการกู้หนี้ หรือด้านเงินคงคลัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ

ไสตท์ศน์ # 11.10 เครื่องมือของนโยบายการคลัง

เครื่องมือสำคัญของการดำเนินนโยบายการคลัง คือ การเพิ่มหรือลดการใช้จ่ายและการเพิ่มหรือลดรายรับ ส่วนจะใช้เครื่องมือใดก็ขึ้นอยู่กับนโยบายการคลัง

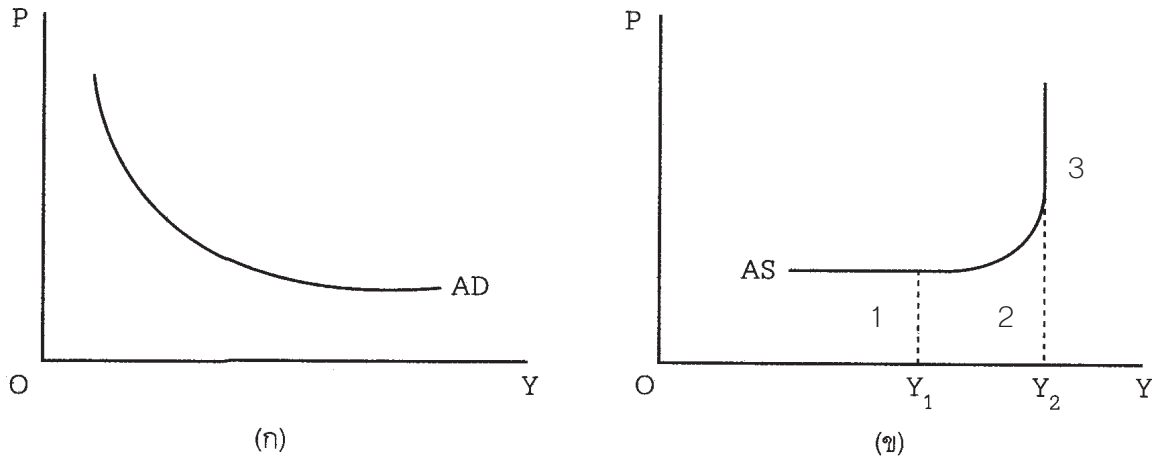
ประเภทและเครื่องมือของนโยบายการคลังสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 11.1

ตารางที่ 11.1 ประเภทและเครื่องมือของนโยบายการคลัง

ประเภทของนโยบายการคลัง	เครื่องมือของนโยบายการคลัง
นโยบายการคลังแบบขยายตัวหรือนโยบายการคลังแบบขาดดุล (รายจ่ายมากกว่ารายได้)	1. การเพิ่มการใช้จ่าย 2. การลดภาษี การยกเว้นภาษี 3. การเพิ่มการกู้ยืม 4. การลดเงินคงคลัง
นโยบายการคลังแบบหดตัวหรือนโยบายการคลังแบบเกินดุล (รายจ่ายน้อยกว่ารายได้)	1. การลดการใช้จ่าย 2. การเพิ่มภาษีหรือการเร่งรัดจัดเก็บภาษี 3. การลดการกู้ยืม การลดหนี้ 4. การเพิ่มเงินคงคลัง
นโยบายการคลังแบบสมดุลหรือนโยบายการคลังแบบสมดุล (รายจ่ายเท่ากับรายได้)	1. การปรับการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับภาษี 2. การเก็บภาษีให้เหมาะสมกับการใช้จ่าย 3. การกู้ยืมในระดับที่เหมาะสม 4. การดำรงเงินคงคลังในระดับที่เหมาะสม

ไฮดรอสแตติกส์ # 11.11 ผลของการใช้นโยบายการคลัง

ในการวิเคราะห์ผลของนโยบายการคลัง จะใช้อุปสงค์รวม (Aggregate Demand) และอุปทานรวม (Aggregate Supply) เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์ในระบบเศรษฐกิจแบบปิดซึ่งไม่มีการค้าระหว่างประเทศ ดังภาพที่ 11.7

ภาพที่ 11.7 แสดงเส้นอุปสงค์รวม (AD) และเส้นอุปทานรวม (AS)

เส้นอุปทานรวม (AS) จะมี 3 ช่วง

ช่วงที่ 1 เส้นอุปทานเป็นเส้นตรงขนานกับแกนนอน
(ดูภาพที่ 11.10 ประกอบ)

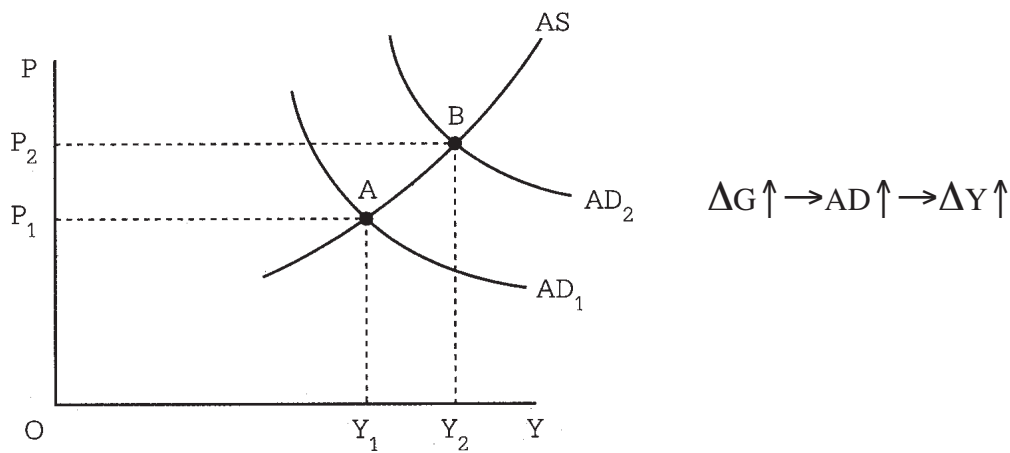
ช่วงที่ 2 เส้นอุปทานรวมมีความชันเป็นบวก หรืออยู่ในภาวะเศรษฐกิจปกติทั่วไป
(ดูภาพที่ 11.8 ประกอบ)

ช่วงที่ 3 เส้นอุปทานรวมเป็นเส้นตรงตั้งฉากกับแกนนอน แสดงถึงภาวะเศรษฐกิจที่มีการจ้างงานเต็มที่แล้ว
(ดูภาพที่ 11.11 ประกอบ)

สไลด์ทัศน์ # 11.12 ผลของนโยบายการคลังในภาวะเศรษฐกิจปกติทั่วไป

ในภาวะเศรษฐกิจปกติทั่วไป เส้นอุปสงค์รวมมีความชันเป็นลบและเส้นอุปทานรวมมีความชันเป็นบวก (ช่วงที่ 2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลังจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรายได้ประชาชาติ (Y) และระดับราคา (P) อาจแบ่งวิเคราะห์เป็น 2 กรณี

1. การเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายของรัฐบาล แสดงดังภาพที่ 11.8

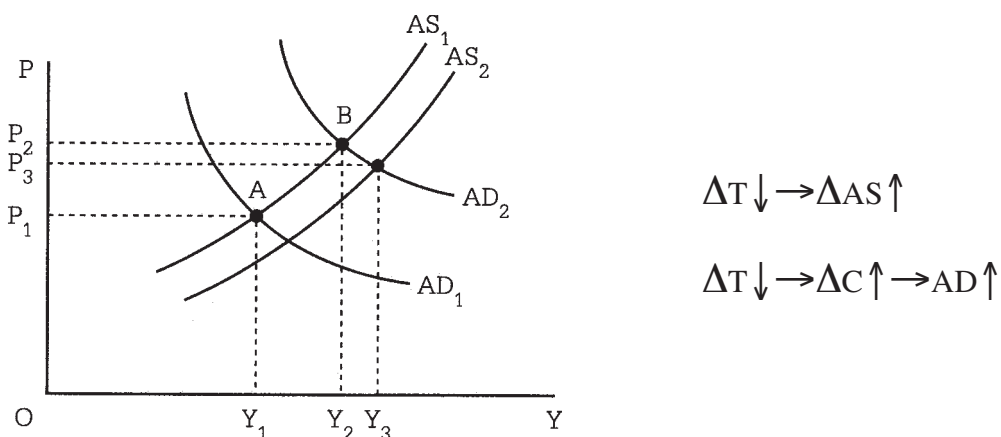
ภาพที่ 11.8 ผลการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวในภาวะเศรษฐกิจปกติ

2. การใช้มาตรการลดภาษี แสดงดังภาพที่ 11.9

การลดภาษีอาจส่งผลให้อุปทานรวม หรือปริมาณการผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้น และทำให้ราคาปรับตัวลดลง โดยทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รายได้ประชาชาติจึงเพิ่มขึ้น ภาวการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุ 3 ประการ

- ประการที่ 1 การเพิ่มขึ้นของการออมและการลงทุน
- ประการที่ 2 มีแรงจูงใจในการทำงานเพิ่มขึ้น
- ประการที่ 3 มีการตัดสินใจทำงานที่มีความเสี่ยงมากขึ้น

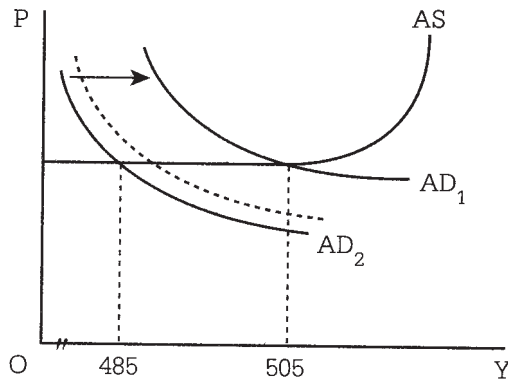
จากเหตุผลทั้ง 3 ประการ ทำให้การลดลงของภาษี ส่งผลให้อุปทานรวมเพิ่มขึ้น ซึ่งจะลดภาวะเงินเฟ้อได้ โดยรายได้ประชาชาติที่แท้จริงเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 11.9 ผลการใช้นโยบายการคลังด้านอุปสงค์และด้านอุปทานในภาวะเศรษฐกิจปกติ

สไลด์ทัศน์ # 11.13 ผลของนโยบายการคลังในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

ผลของนโยบายการคลังในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ อุปทานรวมเป็นเส้นตรงขนานกับแกนนอน ในช่วงที่ 1 แสดงดังภาพที่ 11.10

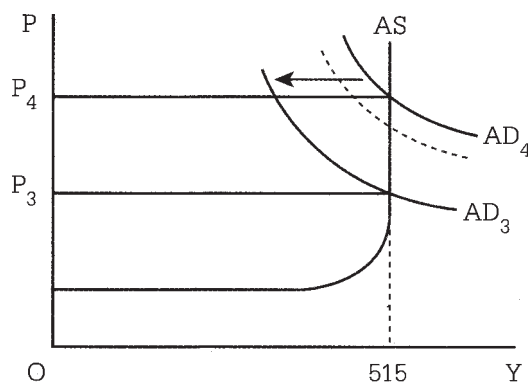
$$\left. \begin{array}{l} \Delta G \uparrow \\ \Delta T \downarrow \end{array} \right\} \rightarrow \Delta C \uparrow \rightarrow AD \uparrow$$

ภาพที่ 11.10 ผลการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัว

รัฐบาลจะใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวเพื่อแก้ไขภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โดยการใช้เครื่องมือหรือมาตรการของนโยบายการคลังได้ 3 มาตรการ ได้แก่ การเพิ่มค่าใช้จ่ายของรัฐบาล การลดภาษี และการเพิ่มค่าใช้จ่ายของรัฐบาลและลดภาษี

สไลด์ทัศน์ # 11.14 ผลของนโยบายการคลังในภาวะเศรษฐกิจที่มีการจ้างงานเต็มที่

อุปทานรวมเป็นเส้นตั้งฉากกับแกนนอน ในช่วงที่ 3 ในกรณีที่ระบบเศรษฐกิจประสบภาวะเงินเฟ้ออันเนื่องมาจากแรงดึงของอุปสงค์ (demand-pull inflation) รัฐบาลควรใช้นโยบายการคลังแบบหดตัว (contractionary fiscal policy) เพื่อลดอุปสงค์มวลรวม (AD) ซึ่งจะทำให้ระดับราคาปรับตัวลดลง ภาวะเงินเฟ้อก็จะหายไป ดังภาพที่ 11.11

$$\left. \begin{array}{l} \Delta G \downarrow \\ \Delta T \uparrow \end{array} \right\} \rightarrow \Delta C \downarrow \rightarrow AD \downarrow$$

ภาพที่ 11.11 ผลการใช้นโยบายการคลังแบบหดตัว

รัฐบาลจะใช้นโยบายการคลังแบบหดตัวเพื่อลดภาวะเงินเฟ้อ โดยการใช้เครื่องมือหรือมาตรการของนโยบายการคลังได้ 3 มาตรการ ได้แก่ การลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาล การเพิ่มภาษี และการลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาลและเพิ่มภาษี

ไสตท์ศน์ # 11.15 ประสิทธิภาพของการใช้นโยบายการคลัง

การใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวและแบบหดตัวจะมีประสิทธิภาพหรือบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเครื่องมือที่นำมาใช้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัว การใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัว โดยการจัดทำงบประมาณขาดดุลเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ หรือการว่างงานในระบบเศรษฐกิจจะได้ผล หรือมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับมาตรการหรือเครื่องมือของนโยบายการคลังที่รัฐบาลนำมาใช้ในการชดเชยการขาดดุล (deficit financing)

2. ประสิทธิภาพของการใช้นโยบายการคลังแบบหดตัว การใช้นโยบายการคลังแบบหดตัว โดยการจัดทำงบประมาณเกินดุลเพื่อแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อหรือเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจจะได้ผลหรือมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับมาตรการหรือเครื่องมือของนโยบายการคลังที่รัฐบาลนำมาใช้ในการจัดการส่วนที่เกินดุล (surplus disposing)

ไสตท์ศน์ # 11.16 การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพโดยอัตโนมัติ

การปรับตัวเข้าสู่เสถียรภาพหรือดุลยภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติส่วนหนึ่งเป็นผลของการใช้นโยบายการคลังโดยผ่านกระบวนการทำงานของการจัดเก็บภาษีรายได้ในอัตราก้าวหน้า หรือเรียกว่า กลไกการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพโดยอัตโนมัติ (automatic or built-in stabilizers) ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของการขาดดุลงบประมาณหรือการลดลงของการเกินดุลงบประมาณ

ไสตท์ศน์ # 11.17 หลักการใช้เครื่องมือของนโยบายการคลังด้านรายจ่าย

หลักการในการใช้งบประมาณรายจ่ายเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายการคลังประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

1. หลักผลประโยชน์ของกิจกรรมหรือโครงการ
2. หลักการสร้างประโยชน์ในวงกว้าง
3. หลักประสิทธิภาพของการบริหารงบประมาณ

สไลด์ทัศน์ # 11.18 หลักการใช้เครื่องมือของนโยบายการคลังด้านรายรับ

งบประมาณรายรับของรัฐบาลประกอบด้วย 3 รายการที่สำคัญ ได้แก่ รายได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายได้จากภาษีอากร เงินกู้ยืม และเงินคงคลัง

1. หลักการในการจัดเก็บภาษี อัดัม สมิท (Adam Smith) ได้กำหนดหลักการที่ดีในการจัดเก็บภาษีไว้ 4 ประการ คือ หลักความเป็นธรรม (equity principle) หลักความแน่นอน (certainty principle) หลักความสะดวก (convenience principle) และหลักความประหยัด (economy principle)

2. หลักการในการกู้ยืมหรือการก่อหนี้สาธารณะ หลักการที่รัฐบาลควรพิจารณาเพื่อให้การกู้ยืมหรือการก่อหนี้สาธารณะมีความเหมาะสมและมีผลดีต่อประเทศ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ 1) หลักผลประโยชน์ของเงินกู้ 2) หลักการบริหารจัดการหนี้ 3) หลักความสามารถในการชำระหนี้ 4) หลักความสามารถในการให้กู้ 5) หลักภาระหนี้ 6) หลักผลกระทบของการก่อหนี้สาธารณะ

3. หลักการบริหารเงินคงคลัง การบริหารเงินคงคลังในฐานะเครื่องมือของนโยบายการคลังต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ คือ 1) หลักสภาพคล่อง 2) หลักความประหยัด

ไสตท์ศน์ # 11.19 แนวทางการใช้เครื่องมือของนโยบายการคลังและเป้าหมายทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ประเทศไทยได้กำหนดแนวทางในการใช้เครื่องมือทางการคลังหรือเครื่องมือของนโยบายการคลังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังสรุปในตารางที่ 11.8

ตารางที่ 11.8 แนวทางการใช้เครื่องมือของนโยบายการคลังและเป้าหมายทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

เป้าหมายทางเศรษฐกิจ	เครื่องมือของนโยบายการคลัง
1. ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ● การขยายตัวของการลงทุน การผลิต การจ้างงาน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ● มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทย (GDP) เพิ่มขึ้นในอัตราสูงขึ้น	กรณีเศรษฐกิจขยายตัว ● จัดทำงบประมาณเกินดุล (งบประมาณหดตัว หรืองบประมาณสมดุล) ● ลดการใช้จ่ายของรัฐบาล ● ส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ กรณีเศรษฐกิจชะลอตัว ● จัดทำงบประมาณขาดดุล (งบประมาณขยายตัว) ● เพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาล ● ลดภาษีเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายการบริโภค และการลงทุน
2. เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เสถียรภาพภายในประเทศ ● การรักษาระดับราคาไม่ให้อย่างรวดเร็วหรือหดตัวเร็วเกินไป ● การป้องกันไม่ให้เกิดการว่างงาน เสถียรภาพภายนอกประเทศ ● ฐานะดุลการค้า ดุลการชำระเงิน ภาระหนี้ต่างประเทศ ฐานะเงินสำรองระหว่างประเทศ และอัตราแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับที่เหมาะสม	กรณีระดับราคาสูง ● จัดทำงบประมาณเกินดุล ● ลดการใช้จ่ายของรัฐบาล ● เพิ่มภาษี กรณีเกิดการว่างงาน ● จัดทำงบประมาณขาดดุล ● กระตุ้นการใช้จ่ายของรัฐบาล ● ใช้มาตรการภาษีที่เอื้อต่อการส่งออก และชะลอการนำเข้า ● ใช้มาตรการกีดกันที่เหมาะสม
3. ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ (การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม) ● การกระจายความเจริญและการพัฒนาไปสู่ประชาชน ● ช่องว่างระหว่างรายได้ และปัญหาทางสังคมลดลง	● จัดสรรงบประมาณสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ในภูมิภาค และท้องถิ่น ● ใช้มาตรการด้านภาษีเพื่อยกเว้นและลดหย่อนการเสียภาษีเงินได้แก่ผู้มีรายได้น้อย
4. ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ) ● การปรับโครงสร้างการผลิตและการบริโภค ● การลดต้นทุนการใช้ทรัพยากร	● ใช้มาตรการด้านภาษีเพื่อเปิดโอกาสให้อุตสาหกรรมในประเทศผลิตสินค้าและบริการที่มีต้นทุนต่ำ และมีประสิทธิภาพ

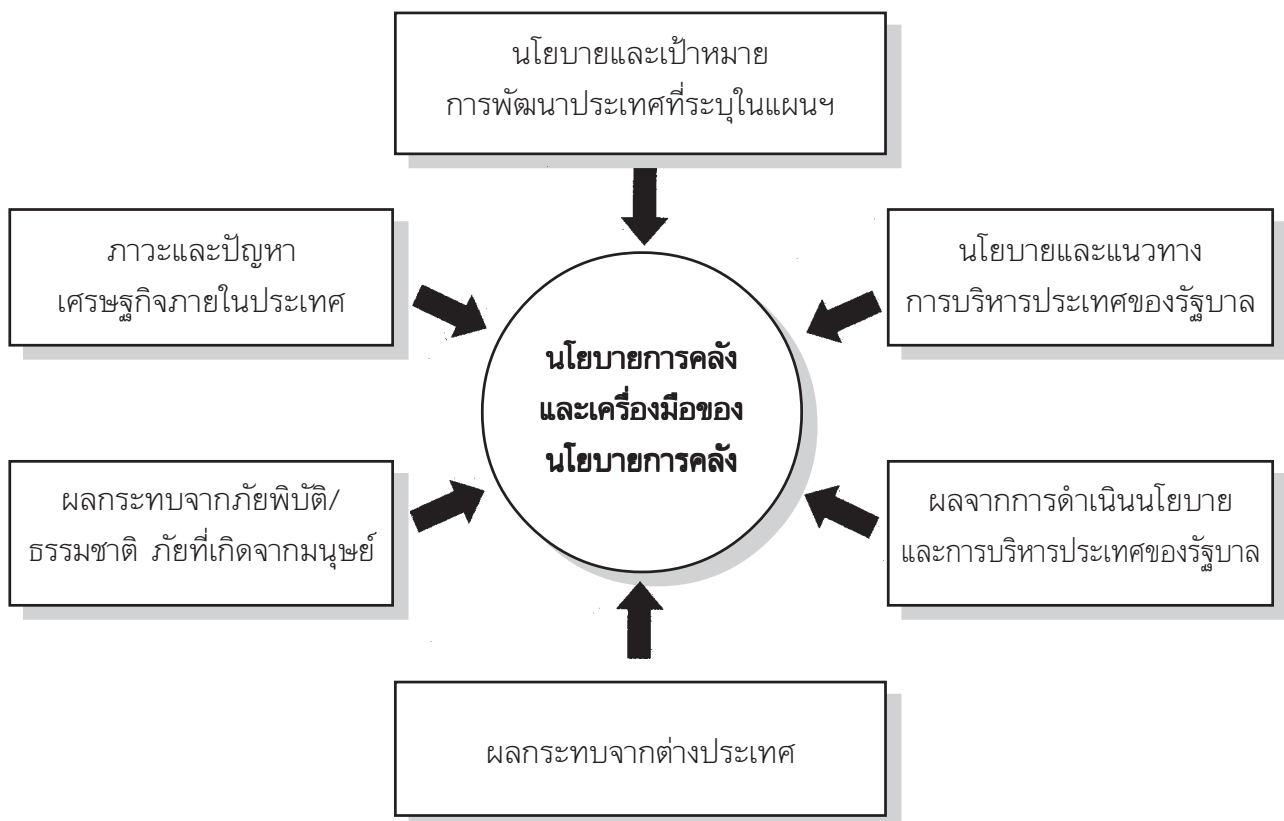
ไสตท์ศน์ # 11.20 การใช้นโยบายการคลังและเครื่องมือของนโยบายการคลังของประเทศไทยในอดีตถึงปัจจุบัน

การใช้นโยบายและเครื่องมือของนโยบายการคลังของประเทศไทยในอดีตถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 สามารถสรุปเป็น 3 ระยะได้ดังนี้

ระยะที่ 1 : การใช้นโยบายการคลังและเครื่องมือของนโยบายการคลังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ

ระยะที่ 2 : การใช้นโยบายการคลังและเครื่องมือของนโยบายการคลังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจและสังคม

ระยะที่ 3 : การใช้นโยบายการคลังและเครื่องมือของนโยบายการคลังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ภาพที่ 11.12 ปัจจัยที่กำหนดนโยบายการคลังและเครื่องมือของนโยบายการคลังของประเทศไทย

หน่วยที่ 12 การเงินและนโยบายการเงิน

ไฮไลต์ # 12.1 ความหมายและวิวัฒนาการของเงิน

เงิน คือ สิ่งซึ่งทุกคนในสังคมนั้นยอมรับเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและการชำระหนี้และใช้จ่ายเป็นค่าสินค้าและบริการต่างๆ ซึ่งในแต่ละสังคมอาจจะใช้ไม่เหมือนกัน

คุณสมบัติของเงิน คือ

1. สังคมยอมรับ กล่าวคือ สามารถใช้ซื้อสินค้าและบริการต่างๆ ได้ และเป็นที่ยอมรับในการชำระหนี้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด
2. มีความทนทาน ไม่เน่าเปื่อยหรือเสียหายได้ง่ายเมื่อเก็บเอาไว้หลายๆ หรือเมื่อมีการเปลี่ยนมือ
3. แบ่งเป็นหน่วยย่อยได้ง่าย และจะต้องเหมือนกันทุกหน่วย
4. เป็นสิ่งที่หายาก และยากต่อการปลอมแปลง
5. สะดวกสบายในการใช้จ่าย

ไฮไลต์ # 12.2 หน้าที่ของเงิน

หน้าที่ของเงิน คือ

1. เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญมากที่สุด
2. เป็นมาตรฐานและหน่วยในการวัดมูลค่า
3. เป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ภายในหน่วย
4. เป็นเครื่องสะสมมูลค่า

ไฮดทัศน์ # 12.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของเงิน

นักเศรษฐศาสตร์ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของเงินแตกต่างกันไป ดังต่อไปนี้ คือ

แนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก สรุปว่า ปริมาณเงิน (M) จะมีผลกระทบต่อราคา (P)

$$M \rightarrow P \quad M\bar{V} = P\bar{Q} \quad \text{ดังนั้น} \quad \begin{array}{l} M\uparrow \quad P\uparrow \\ M\downarrow \quad P\downarrow \end{array}$$

แนวคิดของเคนส์ เห็นว่า ปริมาณเงิน (M) จะมีผลกระทบต่อราคา (P) โดยทางอ้อม กล่าวคือ ปริมาณเงิน (M) และความต้องการถือเงิน (L) จะเป็นตัวกำหนดอัตราดอกเบี้ย (r) ซึ่งมีผลกระทบต่อการลงทุน (I) รายได้ประชาชาติ (Y) และระดับราคา (P) ในที่สุด

$$\{ M \} \rightarrow (r) \rightarrow I \rightarrow Y \rightarrow P$$

$$\text{ถ้า} \quad M\uparrow \quad r\downarrow \quad I\uparrow \rightarrow AD\uparrow \rightarrow Y\uparrow \quad P\uparrow$$

$$\text{ถ้า} \quad M\downarrow \quad r\uparrow \quad I\downarrow \rightarrow AD\downarrow \rightarrow Y\downarrow \quad P\downarrow$$

แนวคิดของนักการเงินนิยม เห็นว่า ปริมาณเงิน (M) จะมีผลกระทบต่อระดับรายได้ประชาชาติ (Y)

$$M \rightarrow Y$$

ไฮทท์ศน์ # 12.4 ปริมาณเงินและเส้นอุปทานของเงิน

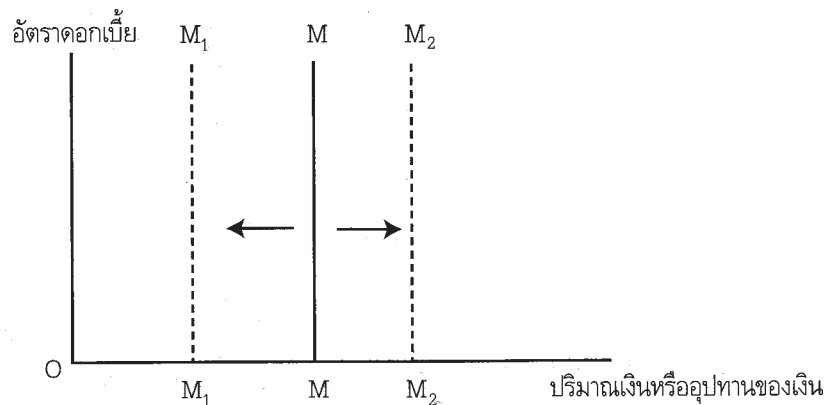
ปริมาณเงิน (Quantity of money) หรือที่เรียกกันในภาษาเศรษฐศาสตร์ว่าอุปทานของเงิน

ปริมาณเงินในความหมายแคบ (M_1) ประกอบด้วยเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และเงินฝากกระแสรายวัน ซึ่งมีอยู่ทั้งล้นในมือของประชาชนในขณะใดขณะหนึ่ง

ปริมาณเงินในความหมายกว้าง คือ เงินในความหมายแคบรวมกับสิ่งที่คล้ายเงินเข้าไว้ด้วย ดังนั้นปริมาณเงินในความหมายกว้างจึงได้แก่เหรียญกษาปณ์ ธนบัตร เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ ฯลฯ โดยถือว่าสิ่งคล้ายเงินนั้นก็คือเงินเพราะสามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ด้วย

อุปทานของเงินขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลและธนาคารกลางของประเทศ (ธนาคารแห่งประเทศไทย) ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ผลิต ดังนั้นอุปทานของเงินจึงไม่ยืดหยุ่นต่ออัตราดอกเบี้ย

เส้นอุปทานของเงินที่ไม่มีความยืดหยุ่นต่ออัตราดอกเบี้ยจะตั้งฉากกับแกนนอน

ภาพที่ 12.2 อุปทานของเงิน

ไฮทัทศน์ # 12.5 ความต้องการถือเงินและเส้นอุปสงค์ของเงิน

ความต้องการถือเงินหรือที่เรียกกันในภาษาเศรษฐศาสตร์ว่าอุปสงค์ของเงิน (Demand for money) คือ ปริมาณเงินทั้งสิ้นที่มีผู้ต้องการถือไว้ในขณะใดขณะหนึ่ง

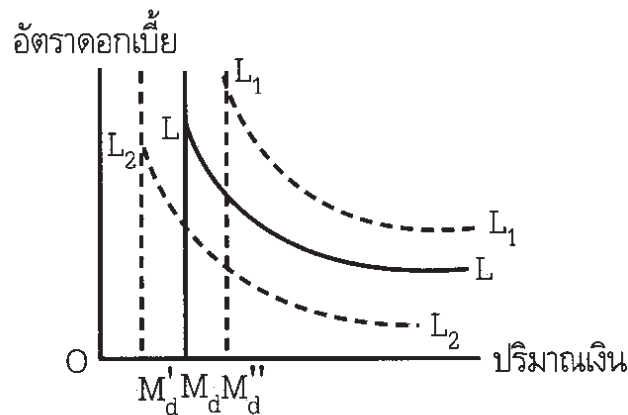
นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกเห็นว่าเงินทำหน้าที่เพียงมีไว้เพื่อการจับจ่ายใช้สอย หรือมีไว้เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเท่านั้น ส่วนเคนส์เห็นว่าคนถือเงินเพื่อเหตุผลอื่นด้วยคือถือเงินไว้เพื่อเหตุฉุกเฉินและถือเงินไว้เพื่อเก็งกำไร ดังนั้น จึงพอจะแบ่งความต้องการถือเงินหรืออุปสงค์สำหรับเงินออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน (transaction demand for money)

2. ความต้องการถือเงินเพื่อเหตุฉุกเฉิน (precautionary demand for money)

3. ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร (speculative demand for money) ความต้องการถือเงินชนิดนี้ขึ้นอยู่กับความคาดหมายของประชาชนที่จะแสวงหากำไรสูงสุด เปลี่ยนแปลงตรงข้ามกับอัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูง ความต้องการถือเงินชนิดนี้จะน้อย ถ้าอัตราดอกเบี้ยต่ำ ความต้องการถือเงินชนิดนี้จะมาก

ดังนั้น เส้นอุปสงค์ของเงินหรือความต้องการถือเงินจะเป็นเส้นโค้งที่มีความชันเป็นลบ ดังภาพที่ 12.5

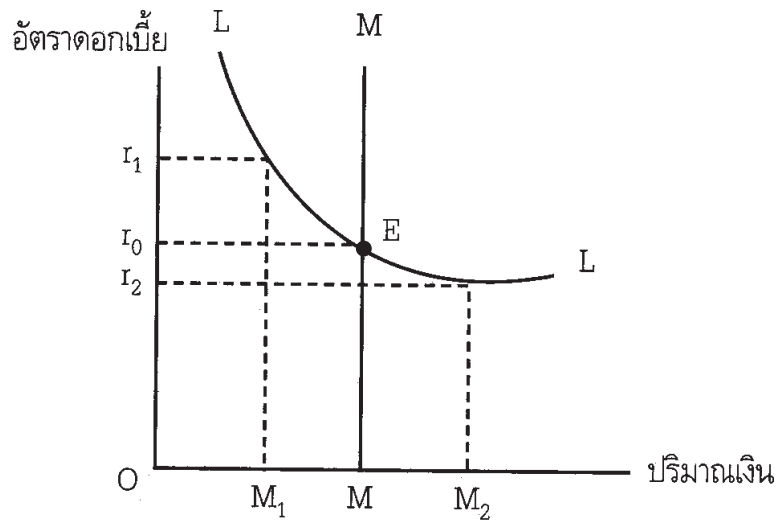

(ค)

ภาพที่ 12.5 เส้นอุปสงค์รวมของเงิน

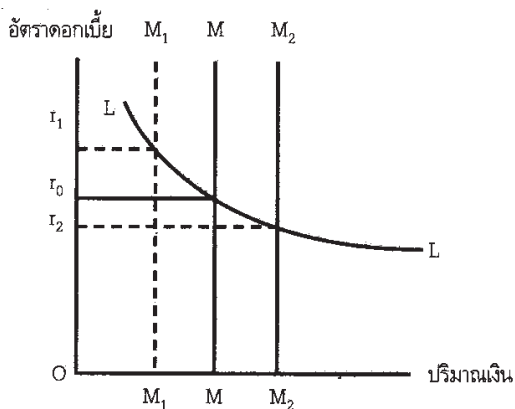
ไสตท์ศน์ # 12.6 ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินและความต้องการถือเงิน

ความสมดุลของตลาดเงินจะสมดุลเมื่ออุปทานของเงินเท่ากับอุปสงค์สำหรับเงิน หรือเมื่อปริมาณเงินเท่ากับความต้องการถือเงินนั่นเอง ดังนั้นปริมาณและความต้องการถือเงินจึงเป็นตัวกำหนดอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพในท้องตลาด

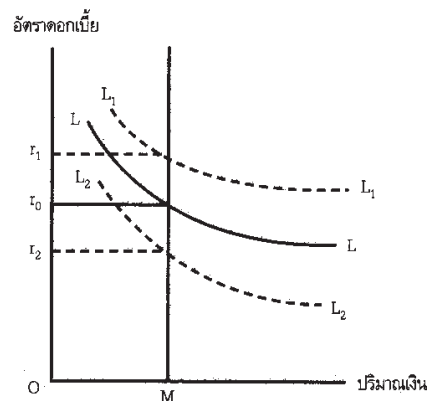

ภาพที่ 12.6 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพ

อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ถ้าเส้นปริมาณเงินและเส้นความต้องการถือเงินเปลี่ยนแปลงไป ดังภาพที่ 12.7

ภาพที่ 12.7 (ก) อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพเมื่อปริมาณเงินเปลี่ยนแปลง

ภาพที่ 12.7 (ข) อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพเมื่อความต้องการถือเงินเปลี่ยนแปลง

ไฮสททัศน์ # 12.7 ความหมายและบทบาทของตลาดการเงิน

ตลาดการเงิน หมายถึง ตลาดที่ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้มีการโอนเงินระหว่างผู้มีเงินออกกับผู้ที่ต้องการเงินไปลงทุน ซึ่งอาจจะทำได้โดยการให้กู้ยืมโดยตรง หรือการดำเนินกิจกรรมผ่านสถาบันการเงิน เช่น การรับฝาก การให้สินเชื่อ การซื้อขายสินทรัพย์ทางการเงิน การซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตรา ฯลฯ เป็นต้น

บทบาทที่สำคัญของตลาดการเงิน ได้แก่

1. ทำให้ผู้มีเงินออมได้รับผลตอบแทน
2. ทำให้ผู้มีโครงการลงทุนแต่มีเงินไม่เพียงพอสามารถกู้ยืมไปลงทุนได้ โดยมีค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสม
3. ทำให้มาตรฐานการครองชีพของประชาชนหรือผู้บริโภคสูงขึ้น ทำให้ผู้บริโภคสามารถกู้ยืมเงินมาใช้ในการบริโภคทรัพย์สินที่มีราคาสูง ก่อนที่จะออมเงินได้มากพอ
4. ทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ไฮสททัศน์ # 12.8 ประเภทของตลาดการเงิน

ตลาดการเงิน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตลาดเงินและตลาดทุน

1. **ตลาดเงิน** คือ ตลาดที่มีการระดมทุนและการให้สินเชื่อระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ซึ่งเป็นการให้กู้ยืมระยะสั้น
2. **ตลาดทุน** คือ ตลาดที่มีการระดมเงินออมระยะยาวและการให้สินเชื่อระยะยาวตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นการให้กู้ยืมในระยะยาว

สถาบันการเงินที่มีความสำคัญมากในตลาดการเงิน ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์และธนาคารกลาง

ไสตท์ศน์ # 12.9 กระบวนการสร้างและการทำลายเงินฝากของธนาคารพาณิชย์

หน้าที่ที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ประการหนึ่ง คือ การสร้างและการทำลายเงินฝากของธนาคาร ซึ่งสามารถทำให้ปริมาณเงินในท้องตลาดเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้

ธนาคารพาณิชย์สร้างเงินฝากเมื่อธนาคารให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชนทั่วไป หรือเมื่อธนาคารซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาลซึ่งจะทำให้ปริมาณเงินหมุนเวียนในท้องตลาดมากขึ้น

ธนาคารพาณิชย์ลดเงินฝากเมื่อผู้กู้ยืมนำเงินมาคืนหรือเมื่อธนาคารขายหลักทรัพย์ของรัฐบาลซึ่งจะทำให้ปริมาณเงินหมุนเวียนในท้องตลาดลดลง

ตารางที่ 12.2 การสร้างเงินฝากของระบบธนาคาร

(หน่วย : ล้านบาท)

ธนาคาร	เงินฝากที่เพิ่มขึ้น	เงินสำรองตาม กฎหมาย (20%)	เงินให้กู้ (เงินสำรองส่วนเกิน) (4) = (2) - (3)	เงินฝากที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด (5) = ตัวเลขสะสมใน สดมภ์ที่ 2
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
สุโขทัย	100	20	80	100
อยุธยา	80	16	64	180
ปทุมธานี	64	12.8	51.2	244
สิงห์บุรี	51.20	10.24	40.96	259.20
สระบุรี	40.49	8.19	32.77	336.16
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.
ฯลฯ				500
รวม	500	100	400	—

$$\text{ตัวทวีเงินฝาก} = \frac{1}{\text{อัตราเงินสำรองตามกฎหมาย}}$$

ระบบธนาคารจะสร้างเงินฝากทั้งหมด = ตัวทวีเงินฝาก x ปริมาณเงินสำรองส่วนเกิน

สมมติว่าอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย = 20%

$$\therefore \text{ตัวทวีของเงินฝาก} = \frac{1}{0.20} = 5$$

ถ้าระบบธนาคารมีเงินสำรองส่วนเกินอยู่ 80 ล้านบาท

$$\text{ปริมาณเงินทั้งหมดที่เพิ่มขึ้น} = 80 \times 5 = 400 \text{ ล้านบาท}$$

ไสตท์ศน์ # 12.10 ธนาคารกลางและหน้าทึของธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารกลางของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จะมีหน้าทึหลัก ๆ เหมือนกัน ได้แก่ ควบคุมนโยบายการเงินเพื่การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นนายธนาคารของรัฐและสถาบันการเงินกำกับดูแลสถาบันการเงิน ดูแลระบบการชำระเงินผ่านระบบการหักบัญชีของธนาคารกลาง ออกธนบัตร เป็นผู้จัดการหนี้สินของชาติและเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลในเรื่องเกี่ยวกับการเงินของประเทศ และเป็นผู้จัดการกองทุนสำรองระหว่างประเทศ

ธนาคารกลางในประเทศไทยมีชื่อว่าธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank of Thailand) หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “แบงก์ชาติ” หรือ ธปท. มีหน้าที่ที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้ คือ

1. เป็นผู้ควบคุมนโยบายการเงิน ได้แก่ การควบคุมปริมาณเงินในท้องตลาดให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมและพอเพียงกับความต้องการของประชาชนและระบบเศรษฐกิจของประเทศ
2. เป็นธนาคารและนายทะเบียนหลักทรัพย์ของรัฐบาล
3. เป็นธนาคารของสถาบันการเงิน
4. ออกธนบัตรและรักษาเงินสำรองระหว่างประเทศ
5. เป็นผู้ดำเนินการทางด้านการนโยบายการเงินระหว่างประเทศ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ
6. เป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลและสถาบันการเงินอื่นๆ

ไสตท์ศน์ # 12.11 ความหมายของนโยบายการเงิน

นโยบายการเงิน หมายถึง การกำหนดมาตรการต่างๆ ของธนาคารกลางเพื่ควบคุมปริมาณเงินและสินเชื่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่ต้องการ

ไสตท์ศน์ # 12.12 ประเภทของนโยบายการเงิน

การดำเนินนโยบายการเงิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. นโยบายการเงินแบบผ่อนคลาย เป็นการดำเนินนโยบายเพื่อเพิ่มปริมาณเงินในท้องตลาด โดยใช้เครื่องมือต่างๆ ทางการเงินเพื่อเป็นการกระตุ้นความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ ทำให้มีการผลิตมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น มักใช้ในกรณีที่เกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซา การบริโภค การลงทุนอยู่ในระดับต่ำ หรือเมื่อเกิดภาวะเงินฝืด

2. นโยบายการเงินแบบตึงตัว เป็นการดำเนินนโยบายเพื่อลดปริมาณเงินในท้องตลาด โดยใช้เครื่องมือทางการเงินต่างๆ เพื่อลดความร้อนแรงของระบบเศรษฐกิจ มักใช้ในกรณีที่ประชาชนมีการใช้จ่ายในการบริโภค การลงทุนมากกว่าความสามารถในการผลิตของระบบเศรษฐกิจ หรือเมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อ

ไสตท์ศน์ # 12.13 เครื่องมือในการดำเนินนโยบายการเงิน

เครื่องมือในการดำเนินนโยบายการเงิน อาจแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ การควบคุมทางปริมาณและการควบคุมทางคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. การควบคุมทางปริมาณ (Quantitative Control) เป็นการควบคุมการขยายสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีวิธีการ 3 ประการ ได้แก่

- 1.1) การเปลี่ยนแปลงอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย (Change in the Reverse Ratio)
- 1.2) การเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนลด (Change in Discount Rate)
- 1.3) การซื้อขายหลักทรัพย์ของธนาคารกลาง (Open Market Operation)

2. การควบคุมทางคุณภาพ (Qualitative Control) เป็นการควบคุมโดยการกำหนดเงื่อนไขการให้เครดิตบางประเภทเป็นการเฉพาะอย่าง ไม่ได้ครอบคลุมทั้งหมดทุกประเภทเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่างๆ ปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ชนิดของเครดิตที่ธนาคารกลางมักจะควบคุม ได้แก่

- 2.1) การควบคุมเครดิตเพื่อการซื้อขายหลักทรัพย์ (Stock Market Credit Control)
- 2.2) การควบคุมเครดิตเพื่อการบริโภคและการควบคุมเครดิตเพื่อการซื้อบ้านและที่ดิน (Consumer Credit and Real estate Credit Control)
- 2.3) การชักชวนขอความร่วมมือ (Moral Suasion) ให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินปฏิบัติตามในบางเรื่อง

ไสตท์ศน์ # 12.14 นโยบายการเงินของไทย

การดำเนินนโยบายการเงินของไทยได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถแบ่งออกตามการกำหนดเป้าหมายทางการเงินเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจได้เป็น 3 ช่วง ดังนี้ คือ

1. นโยบายการเงินแบบกำหนดเป้าหมายอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Rate Targeting) เพื่อมุ่งเน้นการรักษาเสถียรภาพของค่าเงินบาทเพื่อสนับสนุนการค้าและการลงทุน
2. นโยบายการเงินแบบกำหนดเป้าหมายปริมาณเงิน (Monetary Targeting) ใช้ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ
3. นโยบายการเงินแบบกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ (Inflation Targeting) เพื่อรักษาเสถียรภาพและเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

หน่วยที่ 13 เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

ไสตท์ศน์ # 13.1 ความหมายและประเภทของเงินเฟ้อ

เงินเฟ้อ (inflation) หมายถึง ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการภายในประเทศโดยทั่วๆ ไปสูงขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง

เงินฝืด (deflation) หมายถึง ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการภายในประเทศโดยทั่วไปลดลงเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง

ไสตท์ศน์ # 13.2 ดัชนีชี้วัดเงินเฟ้อและเงินฝืด

ดัชนีชี้วัดเงินเฟ้อและเงินฝืด สามารถดูได้จากการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาหรืออัตราเงินเฟ้อ

อัตราเงินเฟ้อ (inflation rate) หมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไป ซึ่งเป็นตัววัดระดับความรุนแรงของการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาซึ่งส่วนใหญ่คำนวณจากอัตราการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภค

$$\text{อัตราเงินเฟ้อ ปีที่ } t = \frac{\text{ดัชนีราคา ปีที่ } t - \text{ดัชนีราคา ปีที่ } (t-1)}{\text{ดัชนีราคา ปีที่ } (t-1)} \times 100$$

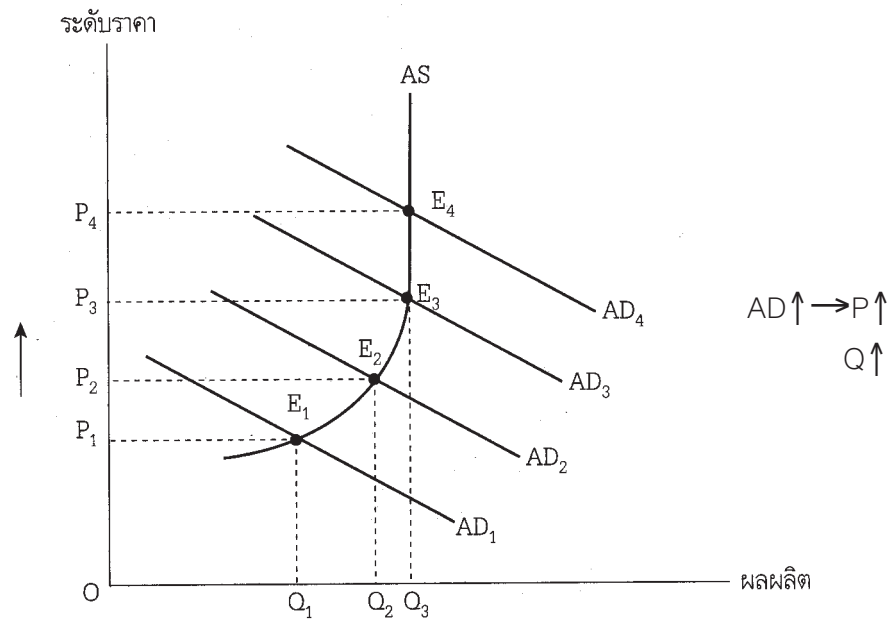
โดยกำหนดให้ ดัชนีราคา ปีที่ t = เลขดัชนีราคาผู้บริโภค ปีที่ t และ
 ดัชนีราคา ปีที่ $(t-1)$ = เลขดัชนีราคาผู้บริโภค ปีที่ $(t-1)$ หรือ ดัชนีราคาผู้บริโภคในปีที่ผ่านมา

ไสตท์ศน์ # 13.3 สาเหตุของเงินเฟ้อ

สาเหตุของเงินเฟ้อ สามารถแยกพิจารณาได้ 2 ด้าน ได้แก่

1. สาเหตุของเงินเฟ้อทางด้านอุปสงค์ (demand – pull inflation)

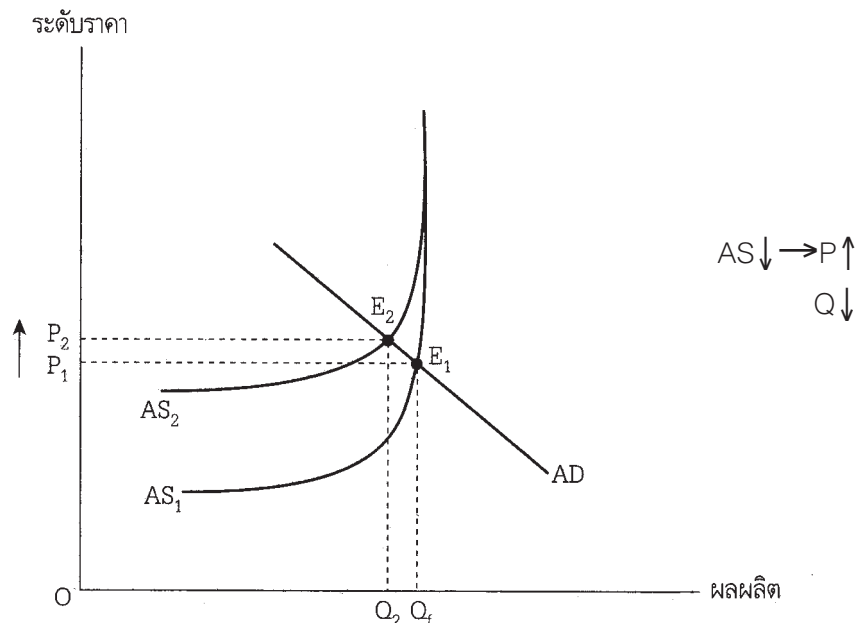
การเกิดเงินเฟ้อที่มีสาเหตุมาจากความไม่สมดุลของอุปสงค์รวมและอุปทานรวมของระบบเศรษฐกิจจนทำให้อุปสงค์รวมมากกว่าอุปทานรวมจึงส่งผลทำให้ระดับราคาสินค้าและบริการเพิ่มสูงขึ้น หรือเรียกว่า **เงินเฟ้อที่เกิดจากแรงดึงของอุปสงค์รวม**

ภาพที่ 13.1 เงินเฟ้อที่เกิดทางด้านอุปสงค์

2. สาเหตุของเงินเฟ้อทางด้านอุปทาน (cost – push inflation)

เงินเฟ้อที่มีสาเหตุทางด้านอุปทานเกิดจากอุปทานรวมน้อยกว่าอุปสงค์รวมหรือเกิดจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้นจึงทำให้ระดับราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น หรือเรียกว่า **เงินเฟ้อที่เกิดจากแรงดันของต้นทุน**

ภาพที่ 13.2 เงินเฟ้อที่เกิดทางด้านอุปทาน

ไฮดัทศน์ # 13.4 ผลกระทบของเงินเฟ้อ

เมื่อเกิดเงินเฟ้อระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปสูงขึ้นเรื่อยๆ และยิ่งราคาปรับสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จะส่งผลกระทบทางด้านต่างๆ มากขึ้น ดังนี้

1. ค่าของเงินหรืออำนาจซื้อของเงินลดลง
2. การกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกัน เมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อ ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้นก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น กล่าวคือ ประชาชนบางกลุ่มจะเดือดร้อนหรือเสียประโยชน์ ได้แก่
 - ประชาชนกลุ่มที่มีรายได้ประจำ มีรายได้เป็นรายเดือน หรือรายได้ที่เป็นตัวเงินคงที่ เช่น ลูกจ้าง ข้าราชการ พนักงานบริษัท ข้าราชการบำนาญ
 - ประชาชนที่ถือทรัพย์สินที่เป็นตัวเงิน เช่น เงินสด เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ ตั๋วสัญญาใช้เงิน พันธบัตร
 - เจ้าหนี้ ที่ให้กู้ยืมเงิน
 ในขณะที่ประชาชนบางกลุ่มจะได้เปรียบเมื่อราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น ได้แก่
 - กลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ
 - ประชาชนที่ถือทรัพย์สินที่มีใช้ตัวเงิน เช่น อสังหาริมทรัพย์ ที่ดิน อาคาร
 - ลูกหนี้
3. การลงทุนลดลง
4. ดุลการค้าขาดดุล
5. การขยายตัวทางเศรษฐกิจชะลอตัวลง

ไสตท์ศน์ # 13.5 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเงิน

แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการเงิน โดยการลดปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจและลดอุปสงค์รวมโดยการใช้
นโยบายการเงินและนโยบายการคลัง ดังนี้

1. นโยบายการเงิน

แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเงิน ธนาคารกลางจะใช้นโยบายการเงินแบบหดตัว คือการลดอุปทานของเงินหรือ
ปริมาณเงินในระบบซึ่งจะมีผลทำให้ระดับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ส่งผลให้การลงทุนและการบริโภคของภาคเอกชน
ลดลงและในที่สุดทำให้อุปสงค์รวมหรือความต้องการใช้จ่ายรวมลดลง

เครื่องมือนโยบายการเงินแบบหดตัวหรือเครื่องมือนโยบายการเงินในการแก้ไขปัญหาด้านการเงิน ได้แก่

- 1) การลดอุปทานของเงินหรือปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ การขายหลักทรัพย์ โดยธนาคารกลาง
- 2) การเพิ่มอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย
- 3) การเพิ่มอัตรารับช่วงซื้อลด
- 4) การปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยโดยตรงหรือการปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

2. นโยบายการคลัง

แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเงินเพื่อรัฐบาลจะใช้นโยบายการคลังแบบหดตัว เพื่อลดอุปสงค์รวมหรือความต้องการ
ใช้จ่ายรวม

เครื่องมือนโยบายการคลังแบบหดตัวหรือเครื่องมือนโยบายการคลังในการแก้ไขปัญหาด้านการเงิน ได้แก่

- 1) การลดรายจ่ายของภาครัฐ ได้แก่ การดำเนินงบประมาณเกินดุล การลดรายจ่ายและการลงทุนที่ไม่
จำเป็นของภาครัฐ
- 2) การเพิ่มการจัดเก็บภาษีของภาครัฐ

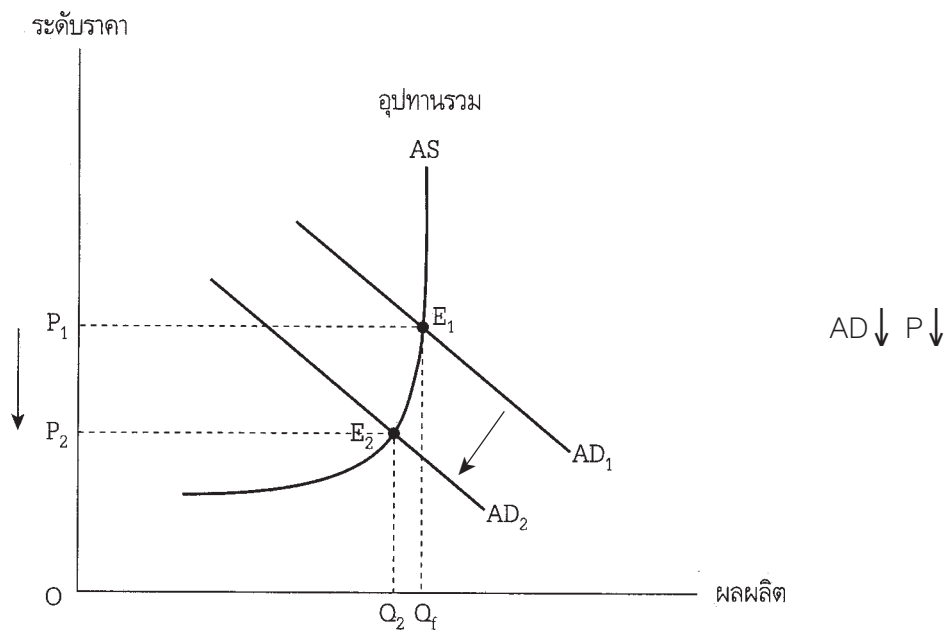
นอกจากนั้นแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเงิน เพื่อไม่ให้ระดับราคาสินค้าและบริการภายในประเทศสูงขึ้นอาจใช้
มาตรการควบคุมราคาสินค้าโดยตรง หรือกรณีที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเนื่องจากขาดแคลนวัตถุดิบอาจต้องใช้วิธีการ
นำเข้าวัตถุดิบและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อให้อุปทานรวมหรือผลผลิตรวมของประเทศเพิ่มขึ้นให้ทันกับ
ความต้องการใช้จ่ายรวมหรืออุปสงค์รวมของประเทศ

สาเหตุของเงินฝืด สามารถพิจารณาได้ 2 ด้าน ได้แก่ สาเหตุทางด้านอุปสงค์และอุปทาน

1. สาเหตุของเงินฝืดทางด้านอุปสงค์

เงินฝืดมีสาเหตุมาจากอุปสงค์รวมหรือความต้องการใช้จ่ายรวมลดลงจนทำให้อุปสงค์รวมน้อยกว่าอุปทานรวม ซึ่งอุปสงค์รวมลดลงเกิดจาก

- 1) องค์ประกอบของรายจ่ายรวมแต่ละตัวหรือหลายตัวลดลง
- 2) ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจลดลง
- 3) การออมมากขึ้น
- 4) การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมากขึ้น

ภาพที่ 13.3 เงินฝืดที่เกิดทางด้านอุปสงค์

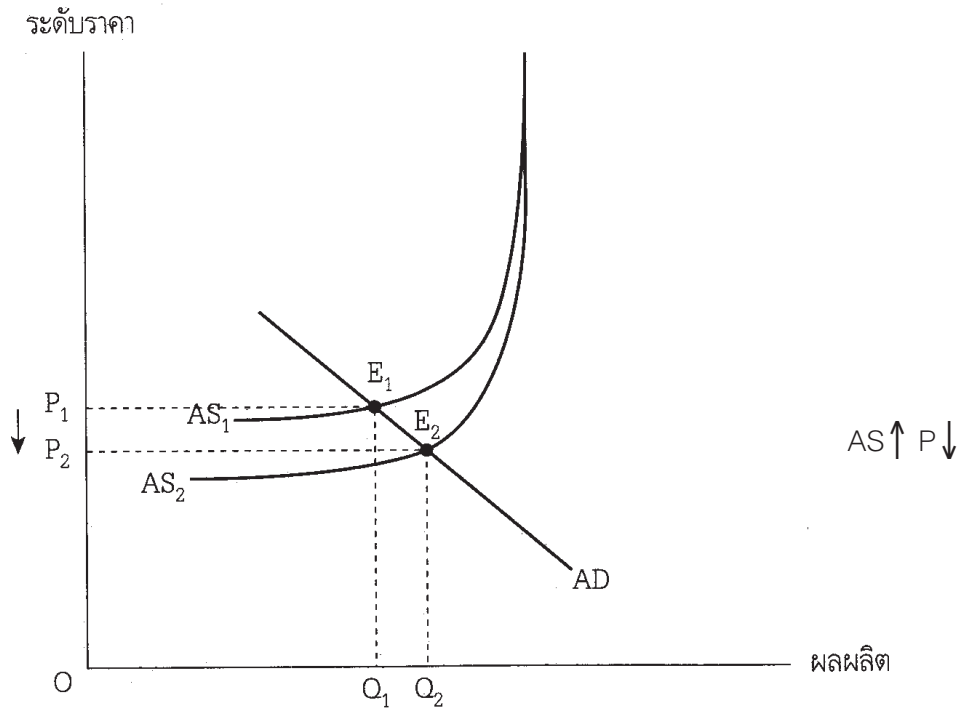
ไฮดรอสแตติกส์ # 13.6 (ต่อ)

2. สาเหตุของเงินฝืดทางด้านอุปทาน

เงินฝืดที่มีสาเหตุทางด้านอุปทานเกิดจากอุปทานรวมมากกว่าอุปสงค์รวม

สำหรับสาเหตุที่ทำให้อุปทานรวมหรือผลผลิตภายในประเทศเพิ่มขึ้นจนมากกว่าอุปสงค์รวม มีสาเหตุมาจาก

- 1) ต้นทุนของปัจจัยการผลิตลดลง ทำให้ผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น
- 2) ค่าของเงินสูงขึ้นหรืออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศลดลง

ภาพที่ 13.4 เงินฝืดที่เกิดทางด้านอุปทาน

ไฮทัทส์ # 13.7 ผลกระทบของเงินฝืด

เมื่อเกิดภาวะเงินฝืด อุปสงค์รวมหรือความต้องการใช้จ่ายรวมลดลง ประชาชนไม่จับจ่ายใช้สอยมีแต่การออม ส่งผลให้ระดับราคาสินค้าและบริการลดลงเรื่อยๆ ซึ่งจะมีผลกระทบดังต่อไปนี้

1. การลงทุนลดลง
2. การว่างงานเพิ่มขึ้น
3. ระบบเศรษฐกิจขาดเสถียรภาพและเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจหดตัว

ไฮทัทส์ # 13.8 แนวทางแก้ไขปัญหาเงินฝืด

แนวทางแก้ไขปัญหาเงินฝืด จะใช้วิธีตรงข้ามกับเงินเฟ้อคือจะต้องกระตุ้นเศรษฐกิจให้มีอุปสงค์รวมหรือทำให้ความต้องการใช้จ่ายรวมเพิ่มมากขึ้น จึงต้องเพิ่มองค์ประกอบของรายจ่ายรวมให้เพิ่มขึ้นเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจให้กลับมาขยายตัวอีกครั้ง โดยใช้นโยบายการเงินแบบขยายตัวและนโยบายการคลังแบบขยายตัว ดังนี้

1. นโยบายการเงิน

แนวทางแก้ไขปัญหาเงินฝืด ธนาคารกลางจะใช้นโยบายการเงินแบบขยายตัว คือ การเพิ่มอุปทานของเงินหรือปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจซึ่งจะมีผลทำให้ระดับอัตราดอกเบี้ยลดลง กระตุ้นให้การลงทุนและการบริโภคของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นและในที่สุดทำให้อุปสงค์รวมหรือความต้องการใช้จ่ายรวมสูงขึ้น

เครื่องมือนโยบายการเงินในการแก้ไขปัญหเงินฝืด ได้แก่

- 1) การเพิ่มอุปทานของเงินหรือปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ โดยการซื้อหลักทรัพย์โดยธนาคารกลาง
- 2) การลดอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย
- 3) การลดอัตรารับช่วงซื้อลด
- 4) การปรับลดอัตราดอกเบี้ยโดยตรงหรือการปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

2. นโยบายการคลัง

เครื่องมือนโยบายการคลังในการแก้ไขปัญหเงินฝืด ได้แก่

- 1) การเพิ่มรายจ่ายของภาครัฐ
- 2) รัฐบาลต้องดำเนินงบประมาณขาดดุล
- 3) การลดการจัดเก็บภาษีของภาครัฐ

ไสตท์ศน์ # 13.9 ความหมายของการว่างงานและดัชนีชี้วัดการว่างงาน

การว่างงาน หมายถึง ภาวะที่บุคคลอยู่ในวัยทำงานพร้อมที่จะทำงาน ต้องการงานแต่ไม่สามารถหางานทำได้ การว่างงานถือเป็นเครื่องชี้วัดความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในอย่างหนึ่ง ซึ่งจะใช้อัตราการว่างงานเป็นดัชนีชี้วัดการว่างงาน

อัตราการว่างงาน (unemployment rate) หมายถึง สัดส่วนของจำนวนแรงงานที่ว่างงานต่อกำลังแรงงาน (labour force) ของประเทศ ซึ่งคำนวณได้จาก

$$\text{อัตราการว่างงาน} = \frac{\text{จำนวนแรงงานที่ว่างงาน} \times 100}{\text{จำนวนกำลังแรงงาน}}$$

ไสตท์ศน์ # 13.10 สาเหตุของการว่างงาน

สาเหตุของการว่างงานสามารถวิเคราะห์ได้ตามประเภทของการว่างงาน 5 ประเภท ดังนี้

1. การว่างงานที่เกิดตามปกติหรือการว่างงานชั่วคราว (Frictional Unemployment)
2. การว่างงานตามฤดูกาล (Seasonal Unemployment)
3. การว่างงานที่เกิดจากโครงสร้าง (Structural Unemployment)
4. การว่างงานที่เกิดจากวัฏจักรธุรกิจ (Cyclical Unemployment)
5. การว่างงานที่เกิดจากการกำหนดค่าแรงสูงเกินไป

ไสตท์ศน์ # 13.11 ผลกระทบของการว่างงาน

การว่างงานเป็นผลต่อเนื่องจากการที่ภาวะเศรษฐกิจหดตัวส่งผลให้การลงทุนและการผลิตลดลง ทำให้การจ้างงานลดลง เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้นจนทำให้เกิดปัญหาการว่างงานและทำให้เกิดผลกระทบทางด้านต่างๆ ตามมาดังต่อไปนี้

1. รายได้ประชาชาติหรือผลผลิตรวมของประเทศลดลง
2. การลงทุนและการออมลดลง
3. ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้เพิ่มขึ้น
4. การใช้ปัจจัยการผลิตหรือทรัพยากรการผลิตทางด้านแรงงานไม่เต็มที่
5. รายได้ของรัฐบาลและฐานะการคลังไม่มั่นคง
6. ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม

ไสตท์ศน์ # 13.12 แนวทางแก้ไขปัญหาการว่างงาน

เมื่อเกิดปัญหาการว่างงาน อัตราการว่างงานจะสูงมากขึ้น เกิดผลกระทบทางด้านต่างๆ ตามมา เศรษฐกิจขาดเสถียรภาพภายใน รัฐบาลจำเป็นต้องเข้ามาช่วยเหลือ แนวทางแก้ไขปัญหาการว่างงานจะคล้ายๆ กับแนวทางแก้ไขปัญหาเงินฝืด กล่าวคือ จะต้องกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการเพิ่มอุปสงค์รวมซึ่งจะต้องเพิ่มองค์ประกอบของรายจ่ายรวม แนวทางที่นิยมใช้ได้แก่การนํานโยบายการคลังและนโยบายการเงินมาใช้ คือ

1. นโยบายการคลัง

เมื่อเกิดปัญหาการว่างงาน อัตราการว่างงานสูงมากขึ้นเรื่อยๆ รัฐบาลจะใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัว ในการเพิ่มอุปสงค์รวมหรือความต้องการใช้จ่ายรวมโดยการเพิ่มรายจ่ายของภาครัฐและลดการจัดเก็บภาษี เป็นการดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุล

2. นโยบายการเงิน

เมื่อเกิดการว่างงาน ธนาคารกลางจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการใช้นโยบายการเงินแบบขยายตัว โดยการเพิ่มปริมาณเงินในระบบหรือเพิ่มอุปทานของเงินซึ่งจะส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยลดลง เมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลงแล้วจะกระตุ้นให้ภาคธุรกิจมาลงทุนมากขึ้น ส่งผลให้มีการจ้างงานมากขึ้นและทำให้อัตราการว่างงานลดลง

เครื่องมือนโยบายการเงินที่จะช่วยเพิ่มอุปสงค์รวมในการแก้ไขปัญหาการว่างงานจะเหมือนกับแนวทางแก้ไขปัญหาเงินฝืด คือ การใช้นโยบายการเงินแบบขยายตัว ได้แก่

- 1) การซื้อหลักทรัพย์โดยธนาคารกลาง
- 2) การลดอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย
- 3) การลดอัตรารับช่วงซื้อลด
- 4) การปรับลดอัตราดอกเบี้ยโดยตรงหรือการปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

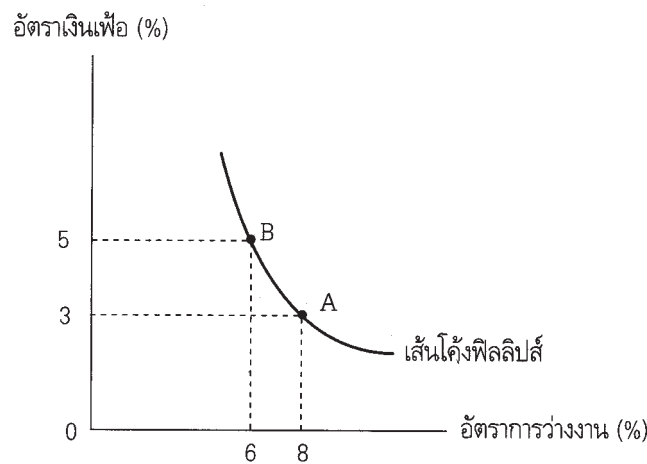
สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาการว่างงานในระยะยาว ได้แก่

- 1) การวางแผนพัฒนาฝึกอบรมกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
- 2) ให้ทุนอุดหนุนการศึกษาในสาขาที่ต้องการกับตลาดแรงงานในอนาคต
- 3) การส่งเสริมและกระตุ้นให้ต่างชาติมาลงทุนในประเทศมากขึ้น
- 4) การพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญเท่าเทียมกันเพื่อมิให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานมาทำงานในเมืองและส่งเสริมให้กลับมาทำงานและพัฒนาบ้านเกิด

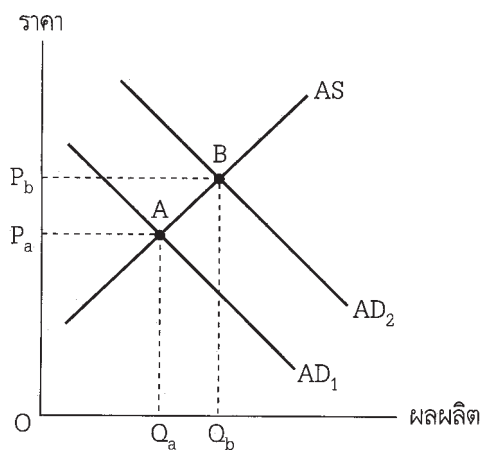
ไฮดรอสแตติกส์ # 13.13 ความสัมพันธ์ระหว่างเงินเฟ้อกับการว่างงาน

A.W Phillips สรุปว่าเงินเฟ้อกับอัตราการว่างงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกันเหมือนกับเส้นโค้งฟิลลิปส์ ต่อมานักเศรษฐศาสตร์ Milton Friedman ได้เขียนบทความแสดงให้เห็นว่าการใช้นโยบายการเงินจะมีผลกับระดับราคาและอัตราเงินเฟ้อแต่จะไม่มีผลกับผลผลิตที่แท้จริงหรือผลผลิตที่ประเทศผลิตได้ในระยะยาวซึ่งจะทำให้ไม่มีผลกระทบกับการว่างงาน และต่อมานักเศรษฐศาสตร์ Edmund Phelps ได้สรุปเพิ่มเติมว่าในระยะยาวอัตราเงินเฟ้อกับการว่างงานไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน

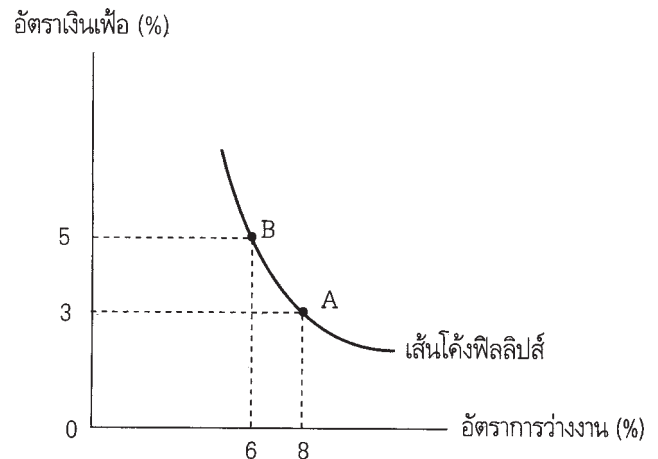
1. ความสัมพันธ์ของเงินเฟ้อกับการว่างงานในระยะสั้น

ภาพที่ 13.5 เส้นโค้งฟิลลิปส์

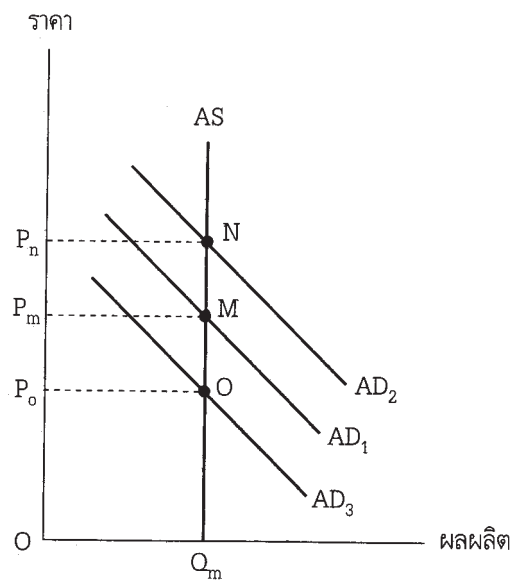

ภาพที่ 13.6 เส้นอุปสงค์รวมและอุปทานรวมในระยะสั้น

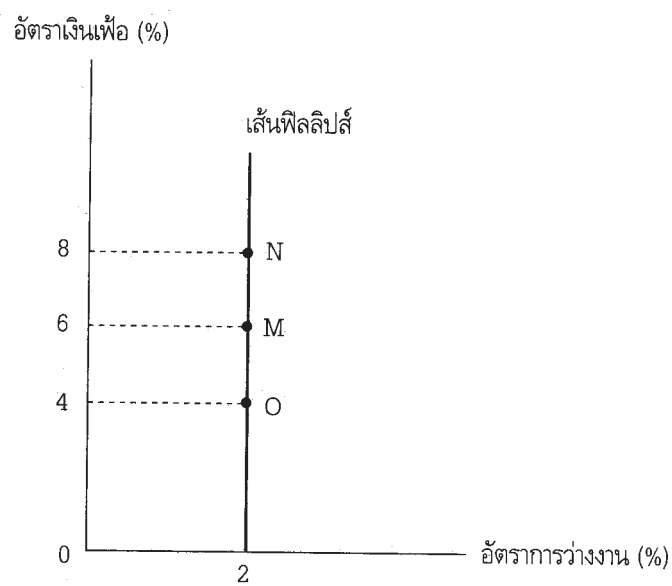

ภาพที่ 13.7 เส้นโค้งฟิลลิปส์ในระยะสั้น

2. ความสัมพันธ์ของเงินเฟ้อกับการว่างงานในระยะยาว

ภาพที่ 13.8 เส้นอุปสงค์รวมและอุปทานรวมในระยะยาว

ภาพที่ 13.9 เส้นฟิลลิปส์ในระยะยาว

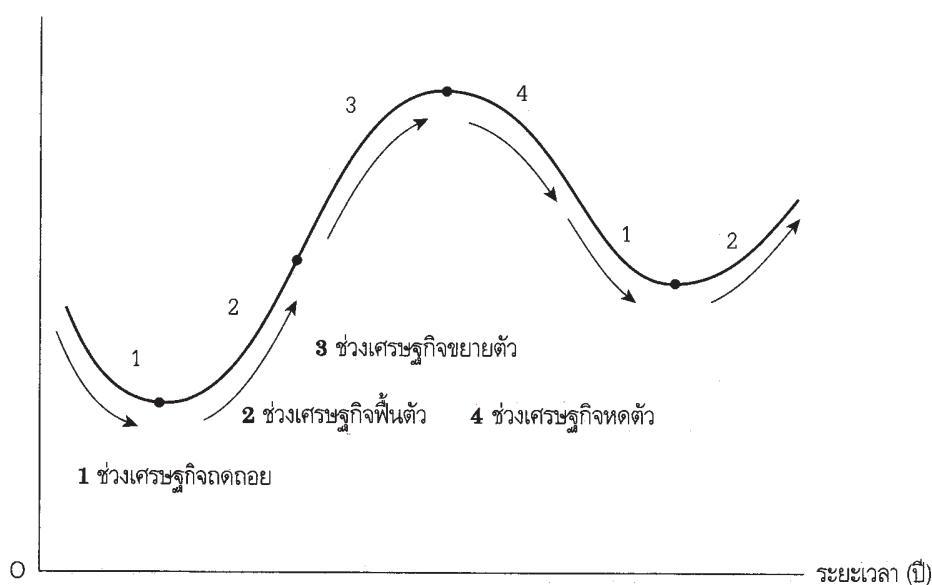
ไฮดทัศน์ # 13.14 ความหมายและช่วงของวัฏจักรธุรกิจ

วัฏจักรธุรกิจ (Business Cycles) หมายถึงการผันผวนขึ้นลงของภาวะเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องหมุนเวียนสลับกันไป

ช่วงของวัฏจักรธุรกิจ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ช่วง ได้แก่

1. ช่วงเศรษฐกิจถดถอย (economic recession period)
2. ช่วงเศรษฐกิจฟื้นตัว (economic recovery period)
3. ช่วงเศรษฐกิจรุ่งเรืองหรือเศรษฐกิจขยายตัว
(economic prosperity or economic expansion period)
4. ช่วงเศรษฐกิจหดตัว (economic contraction period)

รายได้ประชาชาติ

ภาพที่ 13.11 วัฏจักรธุรกิจ

ไฮดทัศน์ # 13.15 การเกิดวัฏจักรธุรกิจ

วัฏจักรธุรกิจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ 3 ด้าน ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์รวม
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปทานรวม
3. การเปลี่ยนแปลงที่มีได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า

ไฮดทัศน์ # 13.16 เครื่องชี้วัดวัฏจักรธุรกิจ

เครื่องชี้วัดวัฏจักรธุรกิจ มีหลายชนิด ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ดัชนีชี้ภาวะเศรษฐกิจ (Leading Economic Indicator)
2. ดัชนีชี้ภาวะเศรษฐกิจหรือดัชนีพ้องเศรษฐกิจ (Coincident Economic Indicator)
3. ดัชนีชี้ตามภาวะเศรษฐกิจ (Lagging Economic Indicator)

หน่วยที่ 14 การค้าและการเงินระหว่างประเทศ

ไสตท์ศน์ # 14.1 บทบาทของการค้าระหว่างประเทศในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การค้าระหว่างประเทศมีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ การผลิตเพื่อการส่งออกทำให้ประชากรมีงานทำและรายได้จากการทำงานเลี้ยงครอบครัวได้ในด้านการนำเข้า ประเทศนำเข้าสินค้าที่ต้องการใช้ในการผลิตสินค้าอื่น การนำเข้าจึงมีบทบาทในการเพิ่มรายได้ประชาชาติ

$$Y = C + I + G + (X - M) \quad \dots\dots\dots (14.1)$$

$$Y = C + I + G + \text{Net S} + (X - M) \quad \dots\dots\dots (14.2)$$

ไสตท์ศน์ # 14.2 สาเหตุที่เกิดการค้าระหว่างประเทศ

สาเหตุที่เกิดการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่

1. ความแตกต่างในศักยภาพการผลิตของแต่ละประเทศ
2. การลดลงของต้นทุนการผลิตเมื่อขนาดการผลิตอยู่ในระดับสูง
3. รสนิยมที่แตกต่างกันระหว่างประเทศ

ไฮทัทส์ # 14.3 หลักการความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

หลักการความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ อธิบายว่าการค้าระหว่างประเทศเกิดจากการที่แต่ละประเทศผลิตสินค้าที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในด้านต้นทุนเพื่อส่งออกแล้วนำเข้าสินค้าที่ไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางด้านต้นทุนการผลิต สาเหตุที่ทำให้ประเทศมีความแตกต่างกันในระดับความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบคือแต่ละประเทศมีจำนวนของปัจจัยการผลิตไม่เท่ากันและมีผลิตภาพของแรงงานแตกต่างกัน

ตัวอย่างสมมติของความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ตารางที่ 14.2 จำนวนชั่วโมงที่แรงงานใช้ในการผลิตสินค้า

ชนิดสินค้า	ประเทศ ก	ประเทศ ข
อาหาร 1 หน่วย	5	12
ผ้า 1 หน่วย	10	15

จากตารางที่ 14.2 ในประเทศ ก แรงงานต้องใช้เวลา 5 ชั่วโมงในการผลิตอาหาร 1 หน่วย แต่หากนำแรงงานที่ผลิตอาหารไปใช้ในการผลิตผ้า ก็จะได้ผ้า 0.5 หน่วย ดังนั้น ต้นทุนค่าเสียโอกาสในการผลิตอาหารก็คือ 0.5 หน่วยของผ้า สูตรในการคำนวณ คือ

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนค่าเสียโอกาสในการผลิตอาหาร 1 หน่วย} &= \frac{\text{จำนวนชั่วโมงที่ต้องใช้ในการผลิตอาหาร 1 หน่วย}}{\text{จำนวนชั่วโมงที่ต้องใช้ในการผลิตผ้า 1 หน่วย}} \\ &= \frac{5}{10} = 0.5 \end{aligned}$$

โดยใช้สูตรเดียวกัน คำนวณได้ว่าในประเทศ ข ต้นทุนค่าเสียโอกาสในการผลิตอาหาร คือ 0.8 หน่วยของผ้า แสดงว่า ประเทศ ก มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตอาหารเพราะมีต้นทุนค่าเสียโอกาสดำกว่าประเทศ ข ในทำนองเดียวกัน ประเทศ ก มีต้นทุนค่าเสียโอกาสในการผลิตผ้าเท่ากับ 2 หน่วยของอาหาร แต่ประเทศ ข มีต้นทุนค่าเสียโอกาสในการผลิตผ้าเท่ากับ 1.25 หน่วยของอาหาร แสดงว่า ประเทศ ข มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตผ้าเพราะมีต้นทุนค่าเสียโอกาสดำกว่าประเทศ ก

ดังนั้น ประเทศ ก ควรผลิตอาหารแล้วแลกเปลี่ยนผ้าซึ่งผลิตโดยประเทศ ข

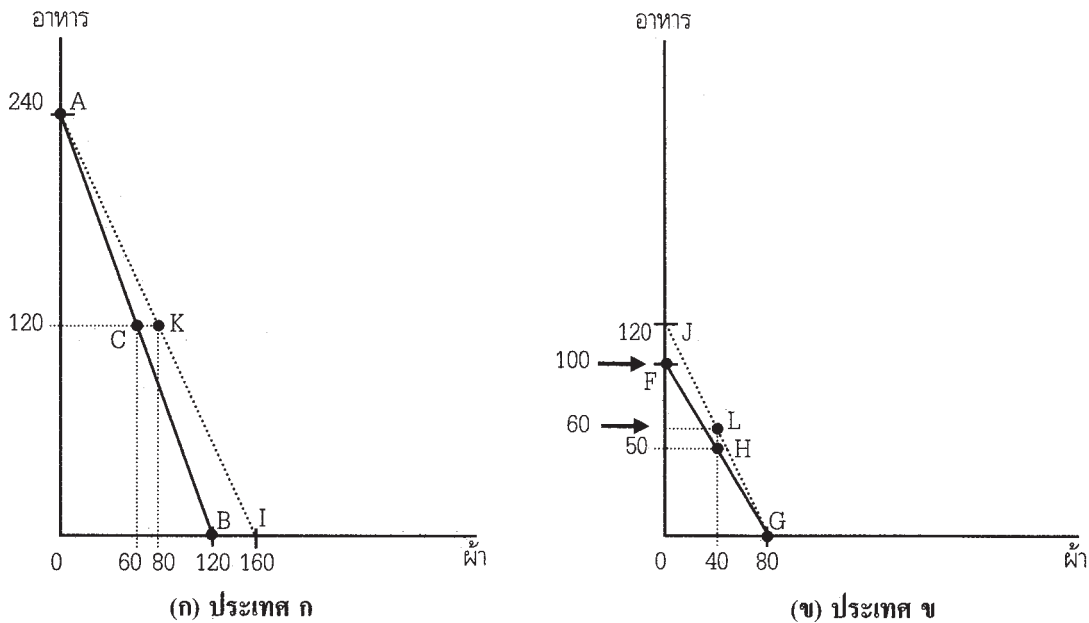
ตารางที่ 14.3 เปรียบเทียบต้นทุนค่าเสียโอกาสของแต่ละประเทศ
และอัตราการแลกเปลี่ยนสินค้าที่แต่ละประเทศต้องการ

ต้นทุน	ประเทศ ก.	ประเทศ ข.
ต้นทุนค่าเสียโอกาสในการผลิตอาหาร 1 หน่วย	$5/10 = 0.5$ หน่วยของผ้า	$12/15 = 0.8$ หน่วยของผ้า
ต้นทุนค่าเสียโอกาสในการผลิตผ้า 1 หน่วย	$10/5 = 2$ หน่วยของอาหาร	$15/12 = 1.25$ หน่วยของอาหาร
ประเทศ	อัตราแลกเปลี่ยนที่ต้องการ	
ประเทศ ก. ซึ่งคาดว่าจะผลิตอาหาร	ผ้า 1 หน่วย ต่ออาหารน้อยกว่า 2 หน่วย	
ประเทศ ข. ซึ่งคาดว่าจะผลิตผ้า	ผ้า 1 หน่วย ต่ออาหารมากกว่า 1.25 หน่วย	

พิจารณาวิเคราะห์ผลได้จากการค้า โดยสมมติว่าประเทศ ก มีจำนวนชั่วโมงในการผลิตทั้งหมดเท่ากับ 1,200 ชั่วโมง ก่อนทำการค้าระหว่างประเทศ ประเทศ ก แบ่งชั่วโมงให้แรงงานผลิตอาหาร 600 ชั่วโมงและผลิตผ้า 600 ชั่วโมง ก็จะได้อาหาร 120 หน่วยและผ้า 60 หน่วย เนื่องจากไม่มีการค้า ประชากรของประเทศ ก ก็บริโภคสินค้าทั้งสองในจำนวนที่ผลิตได้

ไฮโดรคาร์บอน # 14.5 การค้าระหว่างประเทศวิเคราะห์โดยใช้เส้นความเป็นไปได้ในการผลิต

การค้าระหว่างประเทศวิเคราะห์โดยใช้เส้นความเป็นไปได้ในการผลิต (production possibility curve หรือ PPC) ดังภาพที่ 14.1 แสดงการวิเคราะห์นี้โดยใช้ข้อมูลเดียวกันคือสมมติว่าแต่ละประเทศมีแรงงาน 1,200 หน่วย

ภาพที่ 14.1 ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบวิเคราะห์โดยใช้เส้นความเป็นไปได้ในการผลิต

โดยสรุป **หลักการความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ** อธิบายว่าประเทศหนึ่งจะผลิตและส่งออกสินค้าที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในด้านต้นทุนการผลิต และนำเข้าสินค้าที่ไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในด้านต้นทุนการผลิต ในภาพรวม การค้าระหว่างประเทศจึงเกิดจากการที่แต่ละประเทศผลิตสินค้าที่มีความได้เปรียบในด้านต้นทุนเพื่อส่งออกแล้วนำเข้าสินค้าที่ไม่มีความได้เปรียบทางด้านการผลิต

เมื่อหลักการความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเป็นหลักการที่สามารถอธิบายความแตกต่างของสินค้าที่แต่ละประเทศส่งออก นักเศรษฐศาสตร์จึงได้วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ประเทศมีความแตกต่างกันในระดับความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ โดยสรุป แหล่งหรือสาเหตุของความแตกต่างมีหลายอย่าง บางกรณีอาจต้องอธิบายโดยใช้สาเหตุหลายอย่างประกอบกันและบางกรณีอาจมีสาเหตุเดียว ดังนี้

- 1) จำนวนของปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ (factor abundance)
- 2) ผลผลิตภาพของแรงงาน (productivity of labour)

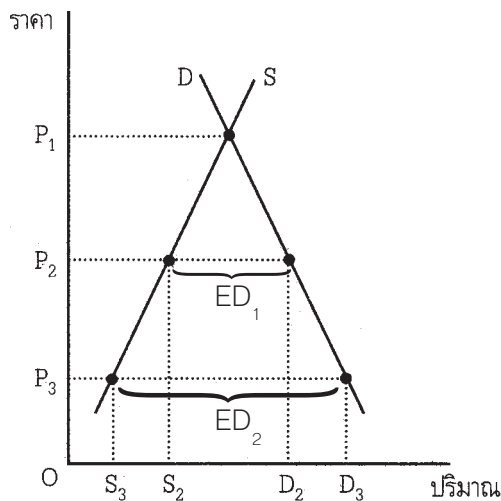
ไฮโดรคาร์บอน # 14.6 ดุลยภาพในตลาดโลก

การศึกษานโยบายการค้าระหว่างประเทศ จะแบ่งตลาดที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศเป็น 3 ตลาด ได้แก่

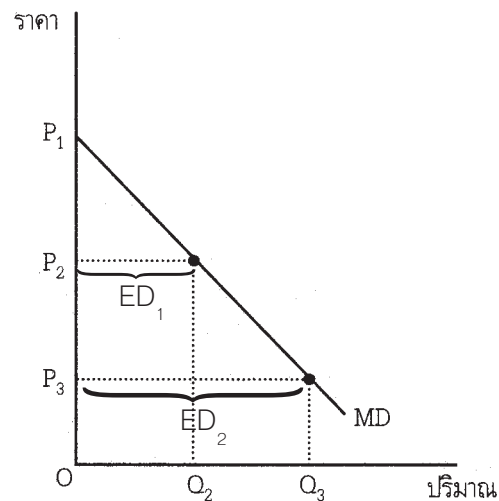
ตลาดแรก คือ ตลาดภายในของประเทศที่นำเข้า บางครั้งเรียกว่าตลาดเจ้าบ้าน (home market)

ตลาดที่สอง คือ ตลาดต่างประเทศ (foreign market) หมายถึงตลาดภายในของประเทศที่ส่งออกสินค้า

ตลาดที่สาม คือ ตลาดโลก (world market)

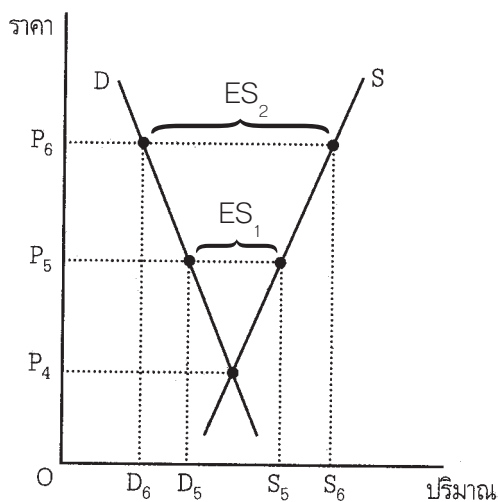
(ก)

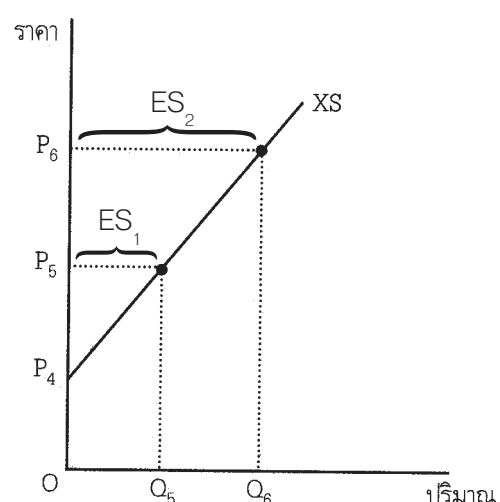
(ข)

ภาพที่ 14.2 การสร้างเส้นอุปสงค์ของสินค้าข้าวในตลาดโลก

ในภาพที่ 14.3 เป็นการสร้างเส้นอุปทานของสินค้าข้าวในตลาดโลก ซึ่งก็คือเส้นอุปทานส่วนเกินของประเทศที่ส่งข้าวออก เส้น XS เรียกว่าเป็นเส้นอุปทานของข้าวในตลาดโลก

(ก)

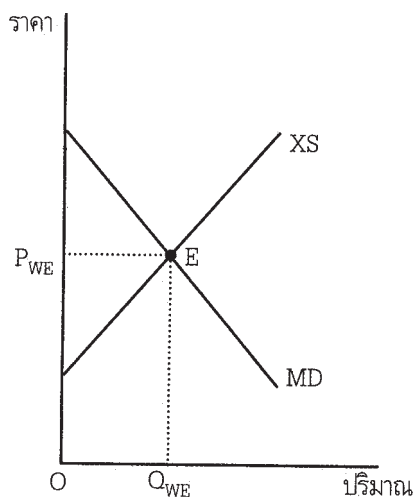

(ข)

ภาพที่ 14.3 การสร้างเส้นอุปทานของสินค้าข้าวในตลาดโลก

สไลด์ทัศน์ # 14.6 (ต่อ)

นำเส้น MD และเส้น XS มาไว้รวมกันในภาพที่ 14.4 จุดตัดของสองเส้นนี้ก็คือจุด E ซึ่งเป็นจุดดุลยภาพในตลาดข้าวของโลก มีราคาดุลยภาพเท่ากับ OP_{WE} และปริมาณดุลยภาพที่ OQ_{WE}

ภาพที่ 14.4 ดุลยภาพในตลาดโลก

ราคาดุลยภาพของสินค้าแต่ละชนิดในตลาดโลก กำหนดขึ้นจากอุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้นในตลาดโลก แต่อุปสงค์และอุปทานของสินค้าในตลาดโลกเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายการค้าระหว่างประเทศ ถ้ามีการใช้นโยบายคุ้มครอง อุปสงค์จะลดลงเพราะมาตรการคุ้มครองของแต่ละประเทศทำให้ราคาสินค้านำเข้าสูงขึ้น อุปสงค์สินค้าจากตลาดโลกจึงลดลง

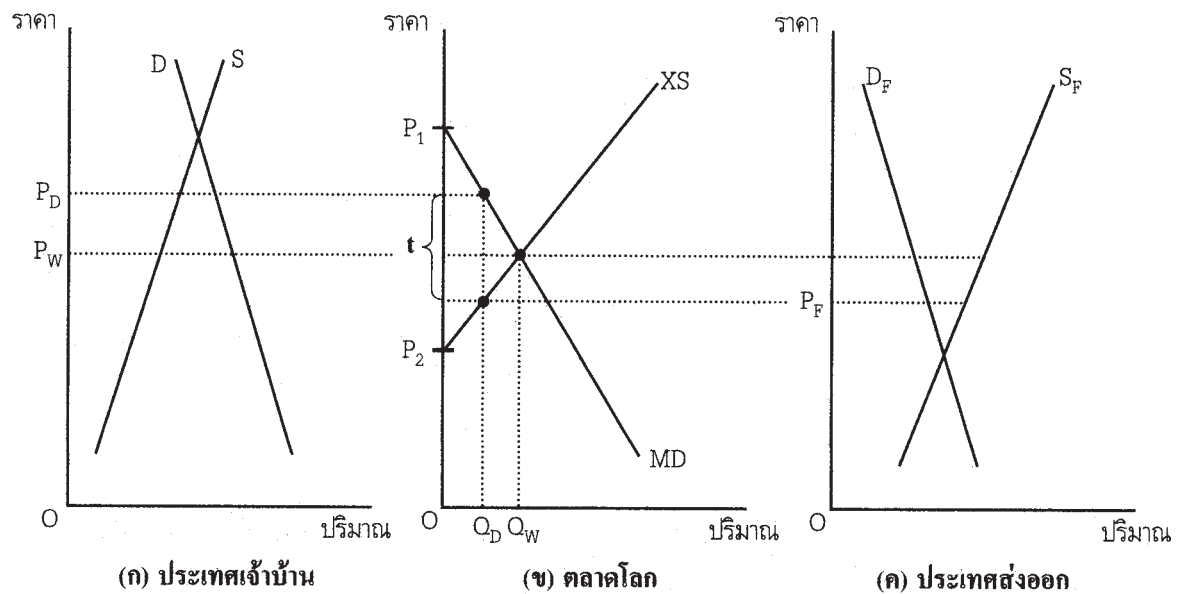
สไลด์ทัศน์ # 14.7 นโยบายการค้าระหว่างประเทศ

นโยบายการค้าระหว่างประเทศ แบ่งเป็น

1. นโยบายการค้าเสรี (free trade policy)
2. นโยบายคุ้มครอง (protectionism policy)

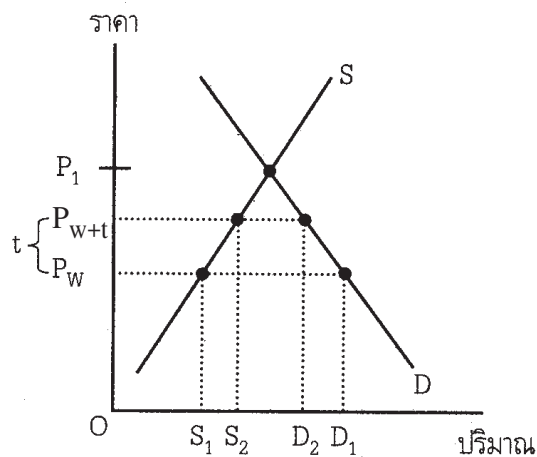
เมื่อรัฐบาลใช้นโยบายการค้าใด รัฐบาลก็ต้องมีมาตรการที่จะทำให้นโยบายบรรลุเป้าหมาย ในที่นี้จะกล่าวถึงมาตรการหลักที่ใช้กับนโยบายซึ่งต้องการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในคือมาตรการการเก็บภาษีศุลกากรและมาตรการโควตานำเข้า หากประเทศใดใช้นโยบายการค้าเสรีก็ต้องยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากรและมาตรการโควตานำเข้า

1. การเก็บภาษีศุลกากร

ภาพที่ 14.5 ผลของภาษีศุลกากรในกรณีประเทศใหญ่

แต่ในความเป็นจริง กรณีที่ผู้ส่งออกในต่างประเทศจะยอมรับภาระภาษีศุลกากรด้วยคงมีไม่มากนักเพราะประเทศนำเข้าส่วนใหญ่ในความเป็นจริงมีขนาดเล็กและตลาดโลกมีการแข่งขันสูง เมื่อส่งออกไปประเทศหนึ่งไม่ได้ประเทศส่งออกก็สามารถส่งไปประเทศอื่นแทน ผลกระทบของภาษีศุลกากรต่อการนำเข้าในกรณีประเทศเล็กปรากฏในภาพที่ 14.6

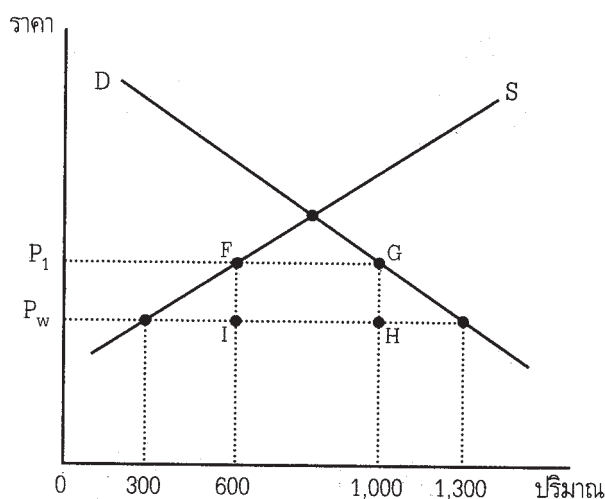

ภาพที่ 14.6 ผลของภาษีศุลกากรในกรณีประเทศเล็ก

ไฮโดรเจน # 14.8 (ต่อ)

2. มาตรการโควตานำเข้า (import quota)

มาตรการโควตานำเข้าหรือบางครั้งเรียกว่ามาตรการจำกัดปริมาณการนำเข้า เป็นมาตรการที่ภาครัฐกำหนดปริมาณสินค้าที่จะอนุญาตให้นำเข้าได้

ภาพที่ 14.7 ผลของโควตานำเข้า

พื้นที่ $FGHI = (\text{ส่วนต่างราคาภายในและราคานำเข้า: } P_1 - P_w) \times (\text{ปริมาณโควตา: 400 ตัน})$

เงินได้เปล่าที่ผู้นำเข้าได้รับจากการมีสิทธิในการนำเข้าตามโควตาโดยไม่ต้องใช้พยายามในการผลิตเลย เพียงแต่ไปดำเนินการขอลิขิตนำเข้าจากภาครัฐเท่านั้น เงินได้เปล่าประเภทนี้ตำราเศรษฐศาสตร์ทั่วไปเรียกว่า quota rents ซึ่งหมายถึงเงินได้เปล่าจากโควตา

ไฮโดรเจน # 14.9 ตลาดเงินตราต่างประเทศ

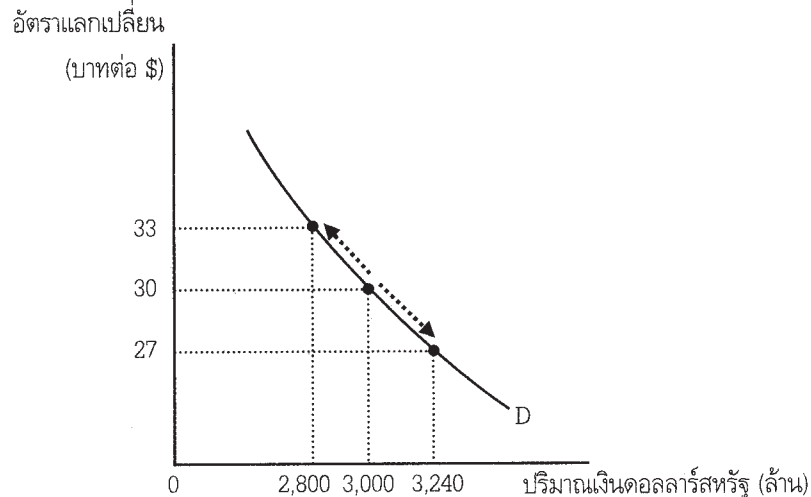
อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของเงินสกุลใดก็ตาม คือ ราคาตลาดของเงินตราต่างประเทศสกุลนั้น

ไสตท์ศน์ # 14.10 อุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ

อุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ กำหนดให้เป็นอุปสงค์และอุปทานของเงินเหรียญสหรัฐในตลาดของไทย และอัตราแลกเปลี่ยนก็คือจำนวนเงินบาทที่จะแลกได้ 1 เหรียญสหรัฐ

อุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศเป็นอุปสงค์สืบเนื่อง (derived demand)

อุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศ

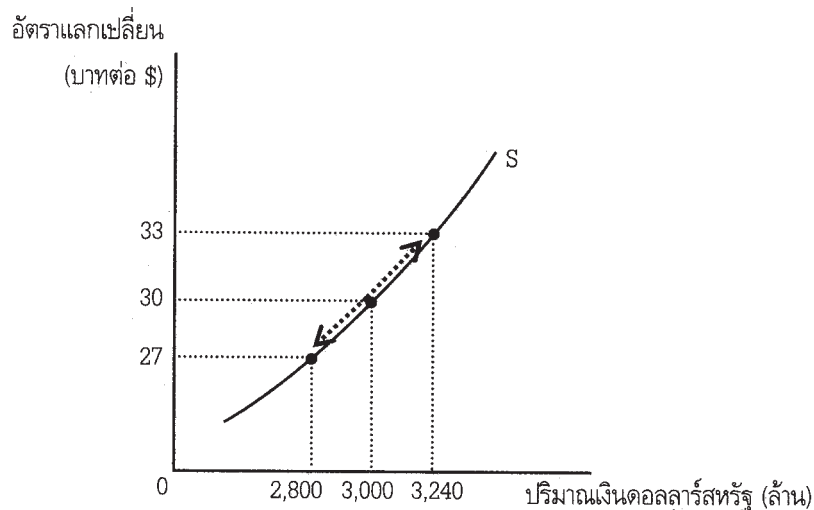

ภาพที่ 14.8 ผลของอัตราแลกเปลี่ยนต่อปริมาณอุปสงค์ของเงินดอลลาร์สหรัฐ

ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ มีปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย ดังนี้

1. อัตราแลกเปลี่ยน
2. ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยของไทยและของต่างประเทศ

อุปทานของเงินตราต่างประเทศ

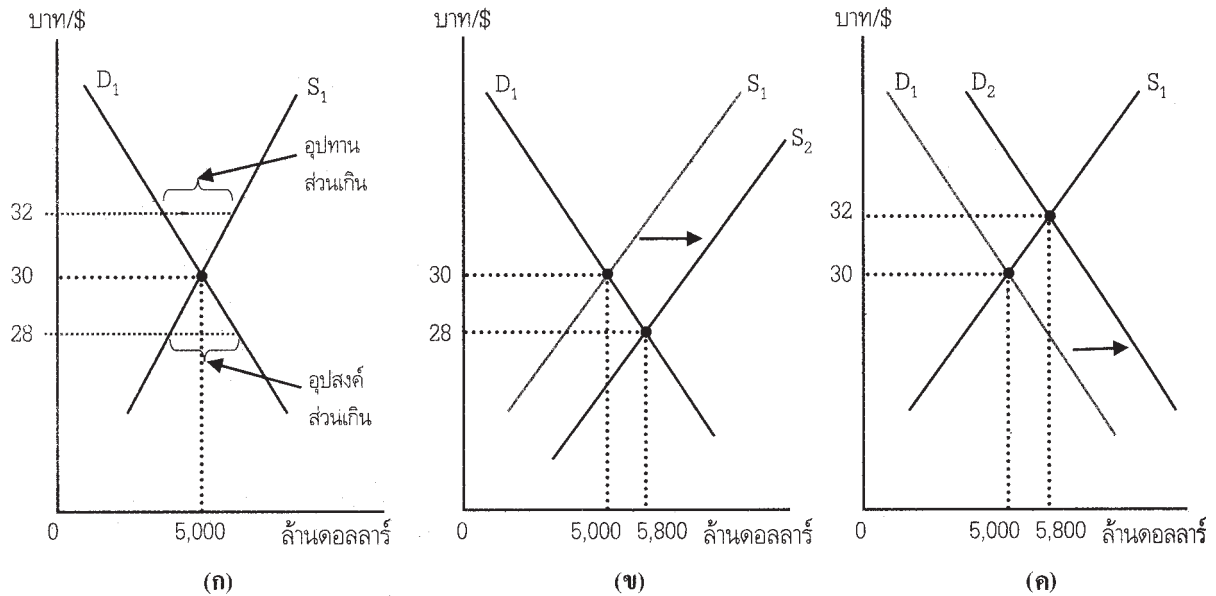
ภาพที่ 14.10 ผลของอัตราแลกเปลี่ยนต่อปริมาณอุปทานของเงินดอลลาร์สหรัฐ

ในด้านอุปทาน การสร้างเส้นอุปทานของเงินเหรียญสหรัฐในไทยมีหลักการคล้ายคลึงกับการสร้างเส้นอุปสงค์ของเงินเหรียญสหรัฐ ปัจจัยหลักที่มีผลต่ออุปทานของเงินเหรียญสหรัฐมี 2 ปัจจัยเช่นกัน กล่าวคือ

1. อัตราแลกเปลี่ยน
2. ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยของไทยและของต่างประเทศ

ไฮทช์ # 14.11 อัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพ

ในตลาดเงินตราต่างประเทศที่การซื้อขายเงินตราต่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี กลไกตลาดทำงานอย่างเต็มที่ อุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศจะร่วมกันกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพ ถ้าหากมีปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่ออุปสงค์และอุปทานเปลี่ยนแปลง เกิดการปรับตัวในอุปสงค์หรืออุปทานหรือทั้งสองอย่าง

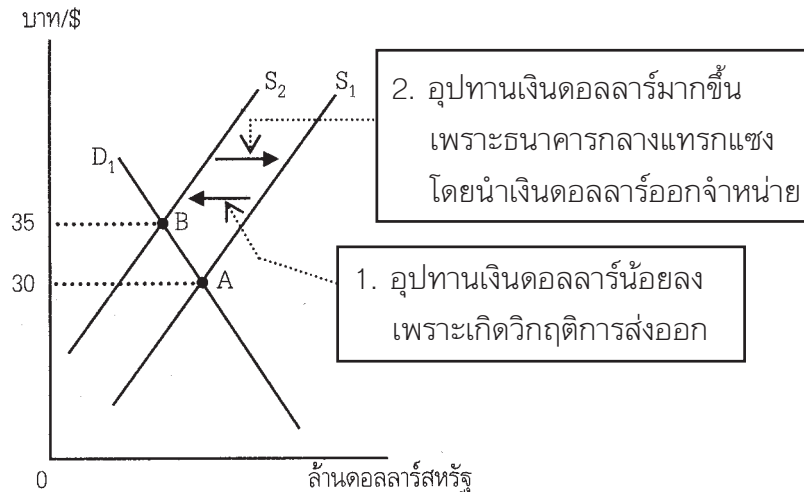
ภาพที่ 14.12 การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพ

ไฮโดรคาร์บอน # 14.12 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่สำคัญมีอยู่ 3 ระบบ ได้แก่

1. ระบบอัตราแลกเปลี่ยนยืดหยุ่น (flexible exchange rate system) ซึ่งตำราบางเล่มเรียกว่าระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว (floating exchange rate system)

2. ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (fixed exchange rate system)

ภาพที่ 14.13 การแทรกแซงตลาดในระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่

3. ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ (managed floating exchange rate system)

เป็นระบบที่ปล่อยให้กลไกตลาดเป็นตัวกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน

ไฮโดรคาร์บอน # 14.13 ความหมายและการบันทึกดุลการชำระเงิน

ดุลการชำระเงิน หมายถึง ผลสรุปของการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจ (economic transaction) ระหว่างผู้มีถิ่นฐานในประเทศ (resident) กับผู้มีถิ่นฐานในต่างประเทศ (non-resident) ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ประกอบด้วยดุลบัญชีเดินสะพัด (current account) และดุลบัญชีเงินทุน (capital and financial account) ความหมายนี้เป็นความหมายที่ใช้กันทั่วไป

การบันทึกการส่งเงินออกนอกประเทศและการรับเงินจากต่างประเทศ จะบันทึกโดยอิงหลักบัญชีคู่ ดังนั้นเมื่อแสดงรายการการรับเงินจากต่างประเทศจะบันทึกเป็นเครดิต (credits) มีเครื่องหมาย + อยู่หน้าตัวเลขจำนวนเงิน สำหรับรายการการส่งเงินออกนอกประเทศจะบันทึกเป็นเดบิต (debits) มีเครื่องหมาย - อยู่หน้าตัวเลขจำนวนเงิน ส่วนรายการใดที่แสดงผลสุทธิซึ่งเป็นผลรวมของรายการการรับเงินและรายการการส่งเงิน เครื่องหมายนำหน้าตัวเลขจำนวนเงินจะแสดงว่ารายการสุทธินั้นเป็นเดบิตหรือเครดิต

ไสตท์ศน์ # 14.14 หลักการของดุลการชำระเงิน

บัญชีดุลการชำระเงิน (balance of payments) ประกอบด้วย

1. ดุลบัญชีเดินสะพัด (current account balance) เป็นผลรวมสุทธิของดุลย่อย 4 ดุล ได้แก่

- 1.1) ดุลการค้า (balance of trade)
- 1.2) ดุลบริการ (balance on services)
- 1.3) รายได้สุทธิ (net income)
- 1.4) เงินโอนและบริจาคสุทธิ (net transfers)

2. ดุลบัญชีทุน (capital account balance) คือ ผลรวมสุทธิของเงินที่โอนเข้ามาในประเทศและเงินที่โอนไปต่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) ซื้อทรัพย์สินที่ไม่ได้เกิดจากการผลิต เช่น ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ 2) การซื้อขายสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า 3) การยกเลิกหนี้

3. ดุลบัญชีการเงิน (financial account balance) คือ ผลรวมสุทธิของธุรกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินระหว่างประเทศ ธุรกรรมดังกล่าวรวมถึง

- 1) การลงทุนในต่างประเทศ
- 2) การลงทุนจากต่างประเทศ
- 3) การลงทุนในหลักทรัพย์สุทธิ
- 4) การลงทุนอย่างอื่นสุทธิ

ดุลการชำระเงิน เป็นการรวมดุลบัญชีเดินสะพัด ดุลบัญชีทุน และดุลบัญชีการเงิน ถ้าผลรวมสุทธิเป็นลบ แสดงว่าประเทศขาดดุลการชำระเงิน เงินตราต่างประเทศที่ไหลเข้ามีน้อยกว่าเงินตราต่างประเทศที่ไหลออก ธนาคารกลางจะแทรกแซงโดยนำเงินสำรองมาจำหน่ายในตลาด ในทางตรงข้าม ถ้าผลรวมสุทธิเป็นบวกแสดงว่าประเทศมีดุลการชำระเงินเกินดุล เงินตราต่างประเทศที่ไหลเข้ามีมากกว่าเงินตราต่างประเทศที่ไหลออก เงินสำรองระหว่างประเทศจะเพิ่มขึ้น

ไสตท์ศน์ # 14.15 บัญชีดุลการชำระเงินระหว่างประเทศของไทย

สถานะดุลการชำระเงินของไทยขึ้นอยู่กับการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศทั้งที่เป็นการลงทุนโดยตรง และการลงทุนในหลักทรัพย์เป็นหลัก ปีใดที่ดุลการค้าและบริการเกินดุล ดุลการชำระเงินของไทยก็จะเกินดุลด้วย

แบบประเมินผลตนเองหลังรับการสอนเสริม

ครั้งที่ 3

ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้สั้นๆ (โดยอาจสุ่มขึ้นมาตอบข้อละ 1 – 2 คน)

1. นโยบายการคลังแบบขยายตัวและนโยบายการคลังแบบหดตัวแตกต่างกันอย่างไร จงอธิบาย
2. จงอธิบายประสิทธิผลของการใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัวและนโยบายการคลังแบบหดตัว
3. จงอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของเงินของสำนักคลาสสิก ของเคนส์ และของนักการเงินนิยม
4. จงอธิบายประเภทและเครื่องมือของนโยบายการเงิน
5. จงอธิบายสาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขของเงินเฟ้อและเงินฝืด
6. จงอธิบายสาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขของการว่างงาน
7. ให้ระบุหลักการของหลักความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ
8. ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีกี่ระบบ อะไรบ้าง จงอธิบาย

ขอให้นักศึกษาตอบในที่ว่างข้างล่างนี้ แต่ไม่ควรใช้เวลาเกิน 10 นาที

1.

2.

3.

4.
.....
.....
.....
.....
.....

5.
.....
.....
.....
.....
.....

6.
.....
.....
.....
.....
.....

7.
.....
.....
.....
.....
.....

8.
.....
.....
.....
.....
.....

